รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ห้วยฮ่องไคร้

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชดำริให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อเป็น **"ต้นแบบของความสำเร็จ"** ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ โดยทรงจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริรวม 6 แห่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาค ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นองค์กรในการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามพระราชดำริอย่างถูกต้องเหมาะสม มีการใช้แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง 6 แห่ง

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2565 ได้ใช้แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2565 เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานสนองพระราชดำริ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาในระยะต่อไป

สำนักงาน กปร. ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้การประเมินผลผลสัมฤทธิ์โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ จึงขอขอบคุณทุกภาคส่วน อาทิ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ ที่ได้ให้การสนับสนุนในครั้งนี้ สำนักงาน กปร. หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับที่สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง การจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อไป

สำนักงาน กปร.
กันยายน 2566

บทสรุปผู้บริหาร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยเป็น “ต้นแบบของความสำเร็จ” ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ซึ่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศรวม 6 แห่ง โดยมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแห่งแรกเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2522 และต่อมาได้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วทุกภูมิภาคอีก 5 แห่ง โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2525

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีองคมนตรีเป็นประธาน มีเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และมีรองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่วางนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม โดยมีแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 - 2565 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ด้านการศึกษาทดลอง วิจัยและพัฒนา 2) ด้านการขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 3) ด้านการบริหารจัดการองค์กร

การประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) แผนที่ ภาพถ่าย และรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินผลการศึกษา 2) การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ให้บริการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 ตัวอย่าง ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริ ภายใต้แนวทาง “การพัฒนาป่าต้นน้ำ ลำธาร เป็นหลักต้นทาง ปลายทางเป็นการศึกษาพัฒนาด้านการประมง ระหว่างทางเป็นการศึกษาด้านการเกษตรกรรม การปศุสัตว์ การพัฒนาที่ดิน และด้านอื่น ๆ”

● **การพัฒนาป่าต้นน้ำ ลำธาร** มีการพัฒนาแหล่งน้ำมาใช้เพื่อเพิ่มเติมความชุ่มชื้นให้แก่ป่า โดยผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่ลายด้วยฝายทดน้ำที่ยกระดับ แยกน้ำเป็นสองสาย สายหนึ่งไหลลงปลายทางอ่างเก็บน้ำของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และทำการฟื้นคืนผืนป่าระหว่างทาง ส่วนอีกสายหนึ่งไหลผ่านชุมชนให้เกษตรกรได้ใช้น้ำในการทำนา การอุปโภคบริโภค โดยมี “ฝายต้นน้ำลำธาร” ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะกับสภาพพื้นที่และการใช้งาน คอยกักเก็บน้ำช่วยชะลอความเร็วของกระแสน้ำ ก่อนไหลลงอ่างเก็บน้ำที่ 1 ถึง 7 รวมถึงอ่างเก็บน้ำเล็ก ๆ อีก 5 อ่างสำหรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการประมง การเกษตรกรรม การกสิกรรม และการปศุสัตว์

การพัฒนาป่าไม้โดยนำแนวพระราชดำริ ป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง มาดำเนินการ โดยปลูกไม้ใช้สอยและไม้เศรษฐกิจ ใช้ในการก่อสร้าง เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้จำปาป่า ปลูกไม้เพื่อทำไม้ฟืน ใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือนและชุมชน ปลูกไม้กินได้ ไม้ที่สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาเป็นอาหาร รวมทั้งพืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับเช่น ไม้สะเดา แค ขี้เหล็ก ไผ่ ตลอดจนคงความชุ่มชื้นเอาไว้ซึ่งถือเป็นประโยชน์ อย่างที่ 4 โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปลูกป่าในบริเวณร่องน้ำที่มีความชุ่มชื้น และเน้นชนิดพันธุ์ไม้ท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และคงพื้นที่ต้นน้ำลำธาร รวมถึงการศึกษาระบบนิเวศป่า ระบบวนเกษตร การปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน เป็นแนวทางที่พัฒนาจนเป็น **"ตัวอย่างของความสำเร็จ"** ในเรื่องการพัฒนาพื้นที่ป่าตามแนวพระราชดำริ

● **การศึกษาด้านการเกษตรกรรม การปศุสัตว์ การพัฒนาที่ดิน และด้านอื่น ๆ** ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ทดลองปลูกพืช (ไม้ผล พืชผัก เห็ดฯลฯ) เลี้ยงสัตว์ (กบ ไก่ แพะ ฯลฯ) ในสภาพพื้นที่ที่มีดินกรวด ลูกรัง มีหน้าดินน้อย เมื่อผลการทดลองได้ผลดีได้พัฒนายกระดับจนสามารถผลิตเกษตรอินทรีย์ เช่นผักปลอดสารพิษ การเพาะเห็ดโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การเลี้ยงกบโดยวิธีธรรมชาติ การเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด การได้จนเป็นที่ยอมรับ มีการศึกษา ดูงาน อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และได้ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ชาเห็ดหลินจือ สบู่นมแพะ พรอพโพรลิสซันโรง กาแฟชะมด ฯลฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ดำเนินการสนองพระราชดำริในการพัฒนาพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่เสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรที่เหมาะสมกับภูมิสังคม เป็นตัวอย่างของความสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นสถานที่สาธิตแนวทางการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน ผู้ที่สนใจได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ

2. ความสอดคล้องตามแผนแม่บทของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 – 2565 ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์การศึกษา ทดลอง และวิจัย ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565 มีงานศึกษา ทดลอง และวิจัยที่ได้ดำเนินการ จำนวนทั้งสิ้น 16 เรื่อง ที่ผ่านมาผลการศึกษา ทดลอง วิจัย ที่ประสบผลสำเร็จได้ถูกคัดเลือกไปเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม

ยุทธศาสตร์ด้านการขยายผลการพัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้

- ผู้เข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน **:** ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565 มีผู้เข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน จำนวน 275,305 คน ประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา เกษตรกร กลุ่มอาสา ชาวต่างชาติ และประชาชนทั่วไป

- การเข้ารับการอบรม และหลักสูตรการอบรม **:** ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565 มีผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้งสิ้น 24,678 คน ประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา เกษตรกร และประชาชนทั่วไป

- ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ : มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการที่เกษตรกรนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองจนประสบผลสำเร็จและมีความพร้อมที่จะให้ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษา เรียนรู้ ตามแนวพระราชดำริได้ โดยในปี 2565 มีศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตั้งอยู่โดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ จำนวน 26 แห่ง

- การขยายผลไปยังพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ ฯ : และขยายผลสู่ชุมชนภาคเหนือ 17 จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาอาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- การขยายผลสู่โรงเรียน เช่น รร.ตชด. รร ในถิ่นทุรกันดาร รร.แนวชายแดน โดยผ่านโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

- การเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดนิทรรศการ

- การสร้างเครือข่ายการขยายผล เช่นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการผลิตข้าว

ยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร

- ในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2565 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้การสนับสนุนงบประมาณ กปร. รวมทั้งสิ้น จำนวน 401,476,422 บาท

- การจัดบุคลากร เป็นไปตามแผนแม่บท ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง

- ในช่วงระยะเวลาวิกฤติ เช่น สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการต่อเนื่องได้ เช่น การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมออนไลน์ การแจกต้นกล้าพืชผักสำหรับผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากสถานการณ์โควิด-19 การขยายผลไปยังพื้นที่เกษตรกรโดย mobile unit เป็นต้น รวมถึงการฝึกอบรมเครือข่ายเยาวชนและอาสาสมัครป้องกันไฟป่าและหมอกควัน การจัดหลักสูตรการเพาะเห็ดเผาะในพื้นที่ป่าเต็งรังโดยไม่ต้องเผา เพื่อลดปัญหาไฟป่าและฝุ่นควัน (pm 2.5) จากการประเมินผล สรุปได้ว่าศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ดำเนินการได้สอดคล้องกับแผนแม่บท

3. การประเมินผลสัมฤทธิ์จากเกษตรกร ประชาชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 - 60 ปี ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยด้วยกัน มีจำนวนเฉลี่ย 5 คน ระยะเวลาการอยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 36 ปี โดยพบว่าน้อยที่สุด 2 ปี มากที่สุด 68 ปี อาชีพหลักส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม อาชีพรองเลี้ยงสัตว์ สถานะบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่มีบ้านพักของตนเอง สถานะที่ดินทำกินส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และของสมาชิกในครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านกลุ่มณาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มสตรี สำหรับการมีตำแหน่งในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน โดยส่วนที่มีตำแหน่งได้แก่ กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ที่ปรึกษากฎหมาย เป็นต้น รายได้ในครัวเรือนในปี 2565 ที่ผ่านมามีรายได้รวมเฉลี่ย 168,368.31 บาท/ปี รายได้สูงสุด 800,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 10,000 บาท/ปี สำหรับรายได้หักค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ย 41,097.59 บาท/ปี

(2) การและรับบริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 86 เคยติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยจำนวนครั้งรับบริการส่วนใหญ่ 2 - 5 ครั้ง โดยลักษณะการรับบริการได้แก่ การอบรม การเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน การได้รับปัจจัยการผลิต การได้รับคำปรึกษาหรือแนะนำความรู้ การได้รับเอกสารความรู้ด้านต่าง ๆ การเป็นเครือข่ายขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ตามลำดับ รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.8 ติดต่อผ่านทางเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ รองลงมาร้อย เดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง โทรศัพท์ติดต่อ ติดต่อทางสื่อออนไลน์ และติดต่อผ่านตัวแทนชุมชน ตามลำดับ ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 42 อยู่ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 30 กิโลเมตร

(3) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ การสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ซึ่งประกอบด้วย ประเด็นการศึกษา 4 ข้อหลัก ได้แก่ (1) การให้บริการและการอำนวยความสะดวก (2) การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ (3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ (4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สรุปดังนี้ ในภาพรวม พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยรวม 4.18 จาก (คะแนนเต็ม 5) ซึ่งมีรายละเอียดเรียงระดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับแรกความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.47 ลำดับที่สองการให้บริการและการอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และการได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ททสรุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4.26 และลำดับสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.55

ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะจากประชาชน

จากการศึกษาข้อเสนอแนะมีผู้ตอบแบบสอบ ร้อยละ 14 ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ต้องการให้ศูนย์ฯ ขยายผลในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากชุมชนขาดองค์ความรู้ด้านงานพระราชดำริและยังไม่มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาฯ ต้องการให้ศูนย์ฯ ช่วยเหลือเกษตรกรเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพกิจกรรมทางการเกษตร ศูนย์ฯ ช่วยสร้างรายได้สร้างอาชีพให้เกษตรกร ศูนย์ฯ ได้ความรู้เพิ่มขึ้นมาก ศูนย์ฯ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้นักศึกษาทราบ การช่วยเหลือเกษตรกรของศูนย์ฯ มีน้อย ควรให้ความช่วยเหลือมากกว่านี้ อยากให้จัดทำสื่อให้ความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ ส่งเสริมปัจจัยและความรู้ให้กับเครือข่ายขยายผลศูนย์ฯ อยากให้ขยายผลไปครัวเรือนอื่น ๆ เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีอาชีพเสริม ลดรายจ่าย การติดตามประเมินผลดีอยู่แล้วและทำให้ความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร อยากให้ศูนย์ฯ เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในด้านการฝึกอบรม เพราะคนมีอายุไม่มีสมาร์ทโฟน ใช้ไม่เป็นเข้าไม่ถึงการอบรมออนไลน์และควรมีหนังสือแจ้งผู้นำหมู่บ้านหรือเสียงตามสาย ต้องการให้ศูนย์ฯ หาตลาดให้เกษตรกร อยากให้ศูนย์ฯ ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรทุกปี ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ชาวบ้านมีอาชีพหลากหลาย และต้องการให้ศูนย์ฯ ขยายองค์ความรู้และเป็นที่ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

(2) ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

2.1) แผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระยะต่อไป ควรเพิ่มแนวทางช่วยเหลือราษฎรโดยเน้นเพิ่มศักยภาพเกษตรกร อาทิเช่น ส่งเสริมและยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องความต้องการของตลาด สินค้าอินทรีย์ การเพิ่มรายได้เสริมให้ราษฎรหลังจากทำการเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย

2.2) ควรมีการรวบรวมและติดตามข้อมูลการเข้ามาศึกษาดูงานของเกษตรกรในศูนย์ฯ เกษตรกรสามารถนำกลับไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง และมีการต่อยอดขยายผลได้อีกหรือไม่อย่างไร

2.3) วางแผนการขยายผลให้เหมาะสม รองรับผู้ต้องการรับบริการที่มีจำนวนมาก รวมถึงการผลิตสื่อการฝึกอบรมออนไลน์เพื่อสามารถขยายผลได้อย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุซึ่งไม่ใช้เทคโนโลยีไม่คล่องแคล่ว

2.4) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เป็นเครือข่ายเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพึ่งตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ร่วมกัน และสร้างอำนาจการต่อรองให้สินค้าเกษตร

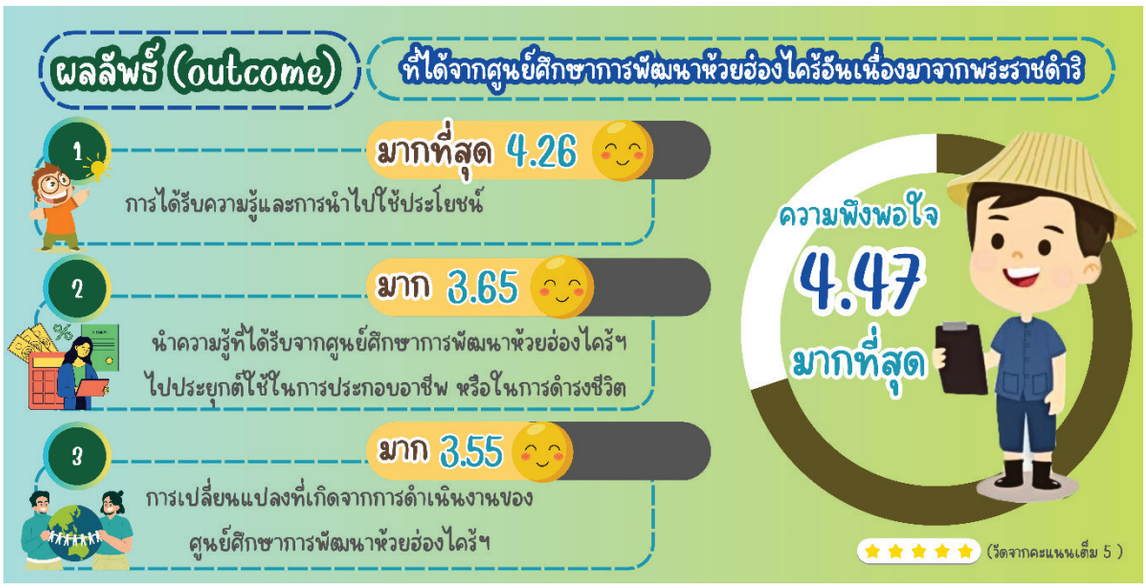

ผลลัพธ์ที่ได้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	**ก**
บทสรุปผู้บริหาร	**ข-ฉ**
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	1
1.3 วิธีการและขั้นตอนการประเมินผล	1
1.4 ขอบเขตและระยะเวลาของการประเมินผล	1
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	2
1.6 กรอบแนวคิดในการประเมิน	2
บทที่ 2 พระราชดำริและการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่	
2.1 พระราชดำริ	3
(1) พระราชดำริภาพรวมศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	3
(2) พระราชดำริศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	5
2.2 การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	6
(1) แนวทางและผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในภาพรวม	8
(2) ผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในช่วงแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 - 2565	14
บทที่ 3 ผลการประเมิน	
3.1 วิธีการและขอบเขตการประเมิน	30
3.2 ผลการประเมิน	31
(1) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	31
(2) การรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	36
(3) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุปผลการศึกษา	47
(1) สรุปผลการศึกษาตามแนวทางและวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	47
(2) สรุปผลการศึกษาจากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	47
(3) การรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	48
(4) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	49
4.2 ข้อเสนอแนะ	50
(1) ข้อเสนอแนะของประชาชน	50
(2) ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา	50
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
- แบบสอบถามประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	
คณะผู้จัดทำ	

บทที่ 1
บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็น **"ต้นแบบของความสำเร็จ"** ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ รวม 6 แห่ง โดยได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2522 และต่อมาได้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั่วทุกภูมิภาค อีก 5 แห่ง ตามลำดับคือศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2524 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2524 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2525 และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2526

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการโดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล มีแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน โดยแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 - 2565 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา 2) ด้านการขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ 3) ด้านการบริหารจัดการองค์กร

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

(1) เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการในช่วงแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 – 2565

(2) เพื่อศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

(3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ระยะต่อไป

1.3 วิธีการและขั้นตอนการประเมินผล

(1) การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน

(2) การศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ดำเนินงานและพื้นที่ให้บริการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ และ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงาน

1.4 ขอบเขตและระยะเวลาของการประเมินผล

กรอบระยะเวลาในการประเมินผล นั้น ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 - 2565 และผลการดำเนินงานบางส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

(1) มีข้อมูลผลการดำเนินงานผลสัมฤทธิ์ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ดำเนินการตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2560 - 2565

(2) สามารถนำแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ไปพัฒนาการดำเนินงานในระยะต่อไป

(3) สามารถเผยแพร่ผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ให้กับผู้ที่สนใจ

1.6 กรอบแนวคิดในการประเมิน

กรอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

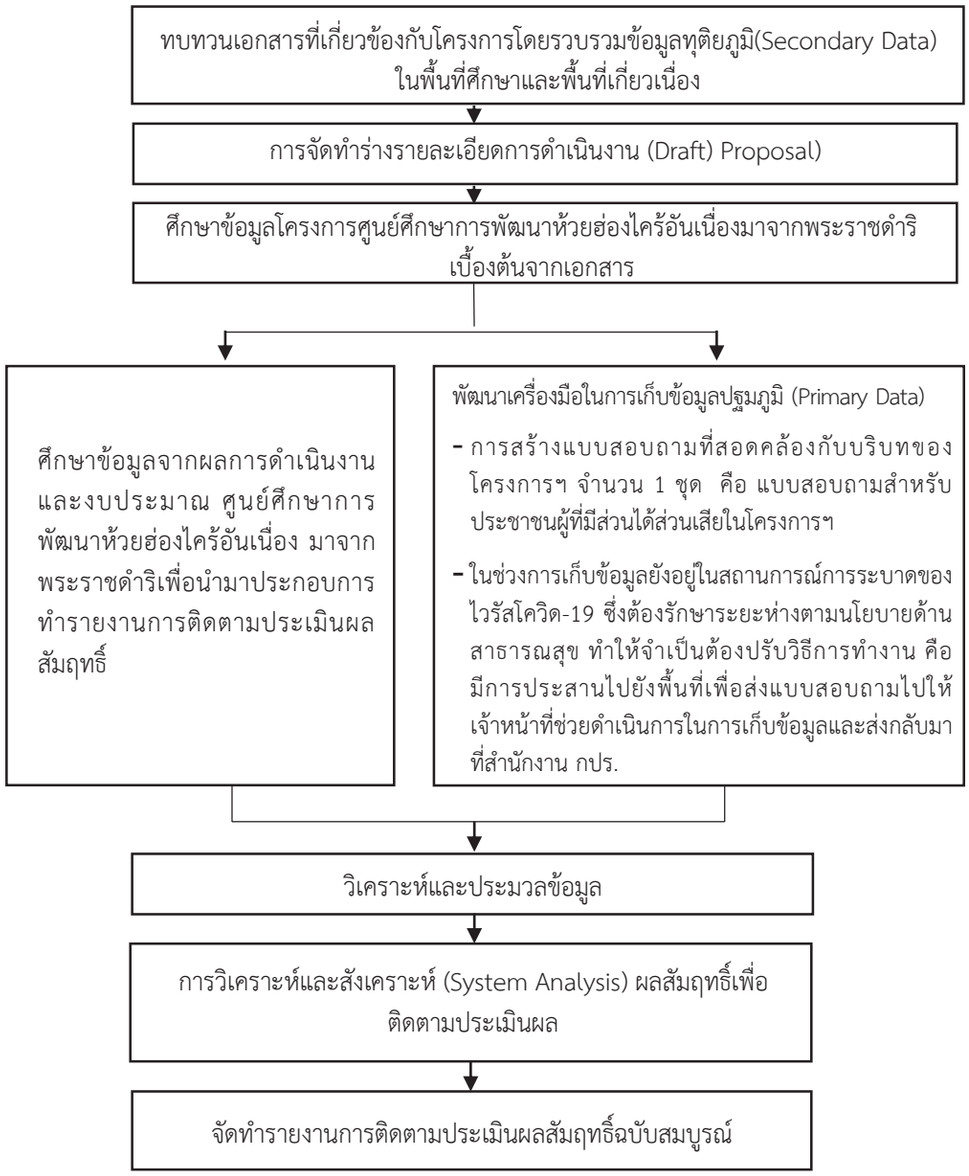

บทที่ 2
พระราชดำริและการดำเนินงาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดเชียงใหม่

2.1 พระราชดำริ

(1) พระราชดำริภาพรวมศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 6 แห่ง ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศเพื่อเป็นตัวแทนตามภูมิสังคมที่ทำหน้าที่เสมือน "พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต" ที่รวบรวมความรู้ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย วิธีการแก้ปัญหาด้านเกษตรกรรมที่ครอบคลุมปัญหาเรื่องน้ำ ดิน ป่าไม้ และการพัฒนาด้านอาชีพ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ดังนี้

"...เป็นการสาธิตการพัฒนาเบ็ดเสร็จ หมายถึงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างทุกด้านของประชาชนที่จะหาเลี้ยงชีพในท้องที่จะทำอย่างไร และได้เห็นวิทยาการแผนใหม่ ที่จะสามารถหาดูวิธีการจะทำมาหากินให้มีประสิทธิภาพ..."

"...ด้านหนึ่งก็เป็นจุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาฯ ก็เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝนฟ้าอากาศ และประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน..."

"...กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้าน ได้สามารถเปลี่ยนความคิดเห็นปรองดองกัน ประสานงานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านการเกษตรหรือด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกัน ในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้านก็หมายถึงว่าที่สำคัญปลายทาง คือ ประชาชน จะได้รับประโยชน์และต้นทางของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์..."

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งหวังให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็น "ต้นแบบของความสำเร็จ" ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้มีความรู้ และช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ความตอนหนึ่งว่า

"...ศูนย์ศึกษาการพัฒนา จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนานี้ ที่เคยบรรยายสรุปมาแล้วต่างก็ทราบดีก็ได้บรรยายสรุปอีกทีว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาก็มีหลายแห่ง แต่ละแห่งมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาในท้องที่เพื่อประโยชน์หลายด้าน โดยเฉพาะในการประสานหน่วยราชการทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาให้ได้ทำงานร่วมกัน และใครมีความรู้ด้านไหน สนใจด้านไหน ใครจะค้นคว้าในด้านไหน จะเป็นทางราชการหรือเอกชนก็สามารถทำได้ การที่ท่านทั้งหลายมาดูก็เท่ากับได้รับความรู้ และเห็นวิธีการพัฒนา..."

ดังนั้นศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

● เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำหน้าที่เสมือน “ต้นแบบ” ของความสำเร็จ ที่จะเป็นแนวทางและตัวอย่างของผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

● แลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติและประชาชน ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัยต่าง ๆ ที่ได้รับผลสำเร็จแล้ว ศูนย์ศึกษาฯ จะเป็นแหล่งผสมผสานทางวิชาการและการปฏิบัติเพื่อนำความรู้สู่ราษฎรรวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาทดลองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ และแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่าง 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริมและราษฎร

● การพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แต่ละแห่งจะเป็นแบบจำลองและตัวอย่างของการพัฒนาในพื้นที่ลักษณะหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่โดยพยายามใช้ความรู้ให้มากสาขาที่สุด แต่ละสาขาจะเป็นประโยชน์เกื้อหนุนกับการพัฒนาสาขาอื่น ๆ เป็นการผสมผสานกันทั้งด้านความรู้ การดำเนินงาน และการบริหารอย่างเป็นระบบ

● การประสานงานระหว่างส่วนราชการ เป็นการประสานงาน ประสานแผน และการจัดการระหว่างกรม กองและส่วนราชการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

● เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เป็นศูนย์รวมของการศึกษา ทดลองและสาธิต ที่ได้รับผลสำเร็จ ทั้งด้านการเกษตร แหล่งน้ำ ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาด้านสังคม ศิลปาชีพในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าไปศึกษาดูงานได้อย่างสะดวกรวดเร็วอันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างสมบูรณ์สูงสุด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละแห่งล้วนมีลักษณะปัญหา “เฉพาะ” แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรมีพระราชาธิบายเกี่ยวกับสภาพปัญหาของแต่ละแห่งไว้ สรุปได้ดังนี้

● ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัญหาเกิดจากสภาพพื้นที่เป็นดินทรายมีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ซึ่งทำให้ดินจืดกลายเป็นทราย ในฤดูแล้งจะมีการชะล้างเนื่องจากลมพัดและในฤดูฝนเกิดการชะล้างพังทลายของดินส่งผลให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

● ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากเป็นสภาพป่าพรุเก่า ดินประกอบด้วยพืชที่ทับถมลงมาเป็นเวลานานผสมกับน้ำทะเล ทำให้ดินที่มีแร่กำมะถันเมื่อสัมผัสกับอากาศก็กลายเป็นออกไซด์และผสมกับน้ำก็กลายเป็นกรดกำมะถัน (Sulfuric Acid) เมื่อดินแห้งจึงทำให้ดินเปรี้ยวยากที่จะใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้

● ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี เกิดปัญหาทรัพยากรชายฝั่งถูกทำลายมีสภาพเสื่อมโทรมและปริมาณลดลงอย่างน่าวิตก นอกจากนี้การเพาะปลูกบนฝั่งได้รับความเสียหายจากน้ำทะเลที่เอ่อล้นถึงป่าชายเลน สร้างความเสียหายต่อชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของราษฎร

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ต้นเหตุเกิดจากป่าไม้ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก จึงขาดความชุ่มชื้น ส่งผลให้น้ำในหน้าแล้งไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก และเมื่อถึงฤดูฝนน้ำไหลแรงชะล้างหน้าดินบางลงเกิดเกลือใต้ดิน จึงทำให้ดินมีคุณภาพต่ำเป็นทรายอุ้มน้ำได้น้อยและมีความเค็ม

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาจากการแผ้วถางป่าซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารเมื่อถึงฤดูฝนเกิดการชะล้างพังทลาย ดินไม่สามารถรักษาความชุ่มชื้นหรือเก็บกักน้ำได้เนื่องจากน้ำกัดเซาะอย่างรุนแรงทำให้เหลือแต่หิน กรวด ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี สาเหตุจากราษฎรอพยพเข้ามาอาศัยทำกินโดยแผ้วถางป่าทำการเกษตรอย่างผิดธรรมชาติและผิดวิธี ใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก หน้าดินถูกชะล้างความอุดมสมบูรณ์ไปหมดสิ้นจนกลายเป็นดินทรายและดินแข็งเป็นดานไม่มีแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อพืชและพืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ความสมดุลทางธรรมชาติถูกทำลายโดยสิ้นเชิง

ในแต่ละศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จะมีสภาพภูมิสังคมที่เป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน โดยทำการศึกษา วิจัย และหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่แห่งนั้นให้มีสภาพสมบูรณ์สามารถทำการเกษตรได้

เมื่อผลการศึกษาวิจัย ได้รับผลสำเร็จแล้ว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จะทำการขยายผลไปยังหมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบ ๆ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ที่เรียกว่า “หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ” เป็นหมู่บ้านเป้าหมายอันดับแรก โดยการส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน อาทิ การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ ให้เกษตรกรเข้ามารับการอบรม จัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในหมู่บ้านหรือเกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาดูงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ได้เอง เมื่อการส่งเสริมให้กับหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ จนได้รับผลขั้นหนึ่งแล้ว จะขยายผลไปยังเกษตรกรในพื้นที่แห่งอื่นต่อไป ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงเป็น “ต้นแบบของความสำเร็จ” ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ซึ่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศรวม 6 แห่ง

(2) พระราชดำริศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไว้ดังนี้

พระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2525

ให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นบริเวณป่าขุนแม่กวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ขอบเขตพื้นที่โครงการประมาณ 8,500 ไร่ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาทดลอง วิจัย เพื่อหารูปแบบการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ภาคเหนือ และเผยแพร่แก่ราษฎรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเองต่อไป โดยทำการศึกษาพัฒนาป่าไม้ 3 อย่าง 3 วิธี เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง คือมีไม้ใช้สอย ไม้ผล ไม้เชื้อเพลิง ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนคงความชุ่มชื้นเอาไว้เป็นประโยชน์อย่างที่ 4 และพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์เป็นหลัก โดยต้นทางเป็นการศึกษาสภาพพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธาร และปลายทางเป็นการศึกษาด้านการประมงตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ผสมกับ

การศึกษาด้านการเกษตรกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม และด้านเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นศูนย์ศึกษาฯ ที่สมบูรณ์แบบ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรที่จะเข้ามาศึกษา กิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯแล้วนำไปใช้ปฏิบัติอย่างได้ผลต่อไป

พระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537

1) ให้นำพันธุกรรมพืชทั้งหลายที่ได้เคยมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จากแหล่งที่ได้รับมาจากที่ต่าง ๆ มารวม เพื่อการศึกษาค้นคว้าไว้ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ พร้อมทั้งจัดทำบันทึกแหล่งที่มาของพันธุกรรมต่าง ๆ นั้นด้วย ตัวอย่างของพันธุกรรมที่ให้นำมารวบรวม มีพันธุ์ปอสาจากญี่ปุ่น (มหาวิทยาลัยซูกูบะ) หยาง ไผ่พม่า เป็นต้น

2) ให้จัดพื้นที่และปลูกรวบรวมพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ โดยให้ดำเนินการในรูปแบบเช่นเดียวกับที่ดำเนินการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

3) ให้นำพืชผักพื้นเมืองทั้งที่มีอยู่แล้ว ณ ศูนย์ศึกษาฯ มาศึกษาค้นคว้าด้านโภชนาการ โดยให้สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ช่วยไปศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ และเมื่อได้ผลอย่างไรก็ให้แจ้งข้อมูลมาที่ศูนย์ศึกษาฯ เพื่อจะได้นำไปประกอบการพิจารณาขยายพันธุ์พืชผักนั้น ๆ สำหรับไปใช้ในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนต่าง ๆ เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

4) ขอให้ทางโครงการอาหารกลางวัน ช่วยเก็บรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น ตาว ส่งมาให้ปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยให้บอกแหล่งที่เก็บมาให้ชัดเจน

5) ให้ขยายพันธุ์ไม้ดอกประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะดอกพะยอมที่มีแหล่งจากดอยสุเทพ นำมาเพิ่มไว้ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

6) ให้ขยายพันธุ์มะคาเดเมีย ที่ทดสอบแล้วว่าได้ผลดี ปลูกในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ให้มากขึ้นในลักษณะอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และให้นำพันธุ์พืชทั้งหลายมาเพาะเมล็ดโดยใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับที่ อาจารย์ พันธุ์เลิศ บูรณศิลปิน ได้ทำกับมะคาเดเมีย เพื่อคัดเลือกพันธุ์ด้วย

7) เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิริธร ได้ขยายวงกว้างออกไป ขอให้จัดทำคู่มือของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การจัดตั้ง การบริหาร การจัดการ การเลี้ยงดูอบรมดูแลเด็ก ตลอดจนปัญหาและการแก้ไขในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในที่อื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ต่อไป

2.2 การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๐ การพัฒนาป่าต้นน้ำ ลำธาร ด้วยพื้นที่หินกรวด ทรายและดินลูกรังอีกทั้งสภาพป่าเสื่อมโทรม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริการพัฒนาแหล่งน้ำมาใช้เพื่อเพิ่มเติมความชุ่มชื้นให้แก่ป่า โดยผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่ลาย ณ บ้านโป่งกุ่ม หมู่ที่ 4 ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยฝายทดน้ำที่ยกระดับ แยกน้ำเป็นสองสาย สายหนึ่งไหลลงปลายทางอ่างเก็บน้ำของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และทำการฟื้นคืนผืนป่าระหว่างทางด้วยความชุ่มชื้นของลำน้ำ ส่วนอีกสายหนึ่งไหลผ่านชุมชน ให้เกษตรกรได้ใช้น้ำในการทำนา การอุปโภคบริโภคน้ำจากฝายทดน้ำห้วยแม่ลายไหลผ่านระบบท่อ ราว 8 กิโลเมตร มาถึงพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยมี “ฝายต้นน้ำลำธาร”

ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะกับสภาพพื้นที่และการใช้งาน คอยกักเก็บน้ำช่วยชะลอความเร็วของกระแสน้ำก่อนไหลผ่านเหมืองไส้ไก่ ลัดเลาะไปตามชายป่า เข้าสู่ระบบท่อน้ำตามแนวระดับธรรมชาติเพื่อไหลลงอ่างเก็บน้ำที่ 1 ถึง 7 รวมถึงอ่างเก็บน้ำเล็ก ๆ อีก 5 อ่าง สำหรับ ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการประมง การเกษตรกรรม การกสิกรรม และการปศุสัตว์

การพัฒนาป่าไม้โดยนำแนวพระราชดำริ ป่า 3 อย่างเพื่อประโยชน์ 4 อย่าง โดยหนึ่งปลูกไม้เพื่อใช้สอยและไม้เศรษฐกิจ ใช้ในการก่อสร้าง เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้จำปาป่า สองปลูกไม้ฟืน ใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือนและชุมชน สามปลูกไม้กินได้ ไม้ที่สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาเป็นอาหารรวมทั้งพืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ เช่น ไม้สะเดา แค ขี้เหล็ก ไผ่ ตลอดจนคงความชุ่มชื้นเอาไว้ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างที่สี่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปลูกป่าในบริเวณร่องน้ำที่มีความชุ่มชื้น โดยปลูกต้นไม้ในลักษณะที่ไม่จับต้นไม้เข้าแถว และเน้นชนิดพันธุ์ไม้ท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำและคงพื้นที่ต้นน้ำลำธาร รวมถึงการศึกษาระบบนิเวศป่า ระบบวนเกษตร การปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน เป็นแนวทางที่พัฒนาจนเป็น **"ตัวอย่างของความสำเร็จ"** ในเรื่องการพัฒนาพื้นที่ป่าตามแนวพระราชดำริ

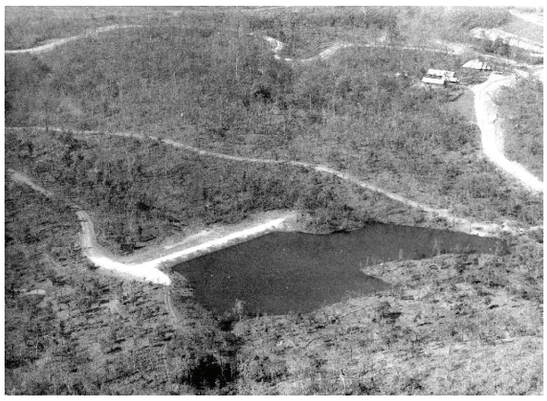

ผลสำเร็จของการพัฒนาป่าตามแนวพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้

การปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน ในภาพเป็นการปลูกในร่องน้ำ

การสร้างฝายชะลอน้ำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ผืนป่า

1) แนวทางและผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในภาพรวม

1.1 ด้านศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา

จำนวนและงบประมาณที่ใช้ด้านการศึกษา ทดลอง และวิจัย ในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2565 ซึ่งเป็นช่วง 6 ปีตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยได้รับการสนับสนุนจาก กปร. มีจำนวนทั้งสิ้น 16 เรื่อง เป็นเงิน 5,098,142 บาท ดังนี้

- การทดสอบการปลูกพืชแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ดินและน้ำบนดินตื้น
- การศึกษาการลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยเทคนิคการจัดการน้ำนาข้าวแบบเปียกสลับแห้งในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- ความหลากชนิดและแหล่งอาศัยของชันโรงในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- การเปรียบเทียบสัตว์ขาปล้องขนาดเล็กในดิน (Soil Meso Arthopods) ระหว่างพื้นที่ป่าฟื้นฟูแบบต่าง ๆ และพื้นที่เพาะปลูกในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- ผลการจัดการและใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ต่อความหลากหลายของจุลินทรีย์ในดิน
- การพัฒนาเทคนิคการเพาะพันธุ์ปลากดหลวงในกระชังในอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ที่ 2
- การพัฒนาความมั่นคงระบบวนเกษตรตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- การสำรวจการใช้ประโยชน์พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยภาพถ่ายทางอากาศรายละเอียดสูง และกล้องหลายช่วงคลื่นจากอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็ก

- โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของผิวดินโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี LIDAR ร่วมกับอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็ก
- การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาระบบนิเวศลุ่มน้ำโดยระบบป่าเปียกกับการพัฒนาตามธรรมชาติ กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยคงและห้วยช้างกั๊วะ หมู่บ้านป่าสักงาม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ

ตารางแสดงงบประมาณ และจำนวนงานด้านศึกษา ทดลอง และวิจัย ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565

ปีงบประมาณ พ.ศ.	จำนวนงานวิจัย (เรื่อง)	งบประมาณ (บาท)
2560	5	1,515,000
2561	3	916,990
2562	4	1,078,716
2563	1	172,131
2564	2	916,950
2565	1	498,355
รวมทั้งสิ้น	**16**	**5,098,142**

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีงานศึกษา ทดลอง และวิจัยที่ดำเนินการระหว่างปี 2527 - 2562 ที่ประสบผลสำเร็จมีจำนวน 278 เรื่อง แบ่งตามประเภทได้ดังนี้

- ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม (พืช) จำนวน 110 เรื่อง
- ด้านการพัฒนาปศุสัตว์และโคนม จำนวน 37 เรื่อง
- ด้านการพัฒนาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 38 เรื่อง
- ด้านการพัฒนาป่าไม้ จำนวน 39 เรื่อง
- ด้านการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน จำนวน 35 เรื่อง
- ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ จำนวน 11 เรื่อง
- ด้านอื่น ๆ จำนวน 8 เรื่อง

งานวิจัยที่สำคัญคือ ความเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ภายหลังสามทศวรรษของการฟื้นฟู การเพาะเห็ดเศรษฐกิจโดยใช้วัสดุท้องถิ่น และการเพาะเลี้ยงกบโดยวิธีธรรมชาติ

1.2 ด้านการขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการขยายผล และถ่ายทอดองค์ความรู้แนวพระราชดำริให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยดำเนินงานตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ปี พ.ศ. 2560 - 2565

ผู้เข้าเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน และผู้เข้ารับการอบรมระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ.2560 - 2565 มีผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 275,305 คน และเข้ารับการอบรม จำนวน 24,678 คน ทั้งนี้ ในปี 2563 ได้เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ทำให้ต้องงดการให้บริการเข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงานเป็นเวลาหลายเดือน ทำให้ผู้เข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงานและฝึกอบรมลดลง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ปรับเป็นการหลักสูตรออนไลน์ และงดการอบรมบางหลักสูตร

ปีงบประมาณ	จำนวนผู้เยี่ยมชม และศึกษาดูงาน (คน)	จำนวนผู้เข้าอบรม (คน)
2560	91,691	7,245
2561	85,149	5,140
2562	71,652	4,504
2563	16,614	2,551
2564	4,035	818
2565	6,164	4,420
รวม	**275,305**	**24,678**

คณะเยี่ยมชมศึกษาดูงาน

หลักสูตรที่โดดเด่นได้แก่ ฝายต้นน้ำลำธารเพื่อการฟื้นฟูนิเวศวิทยาลุ่มน้ำตามแนวพระราชดำริ การปลูกผักปลอดสารพิษเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน และการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ประดู่หางดำ

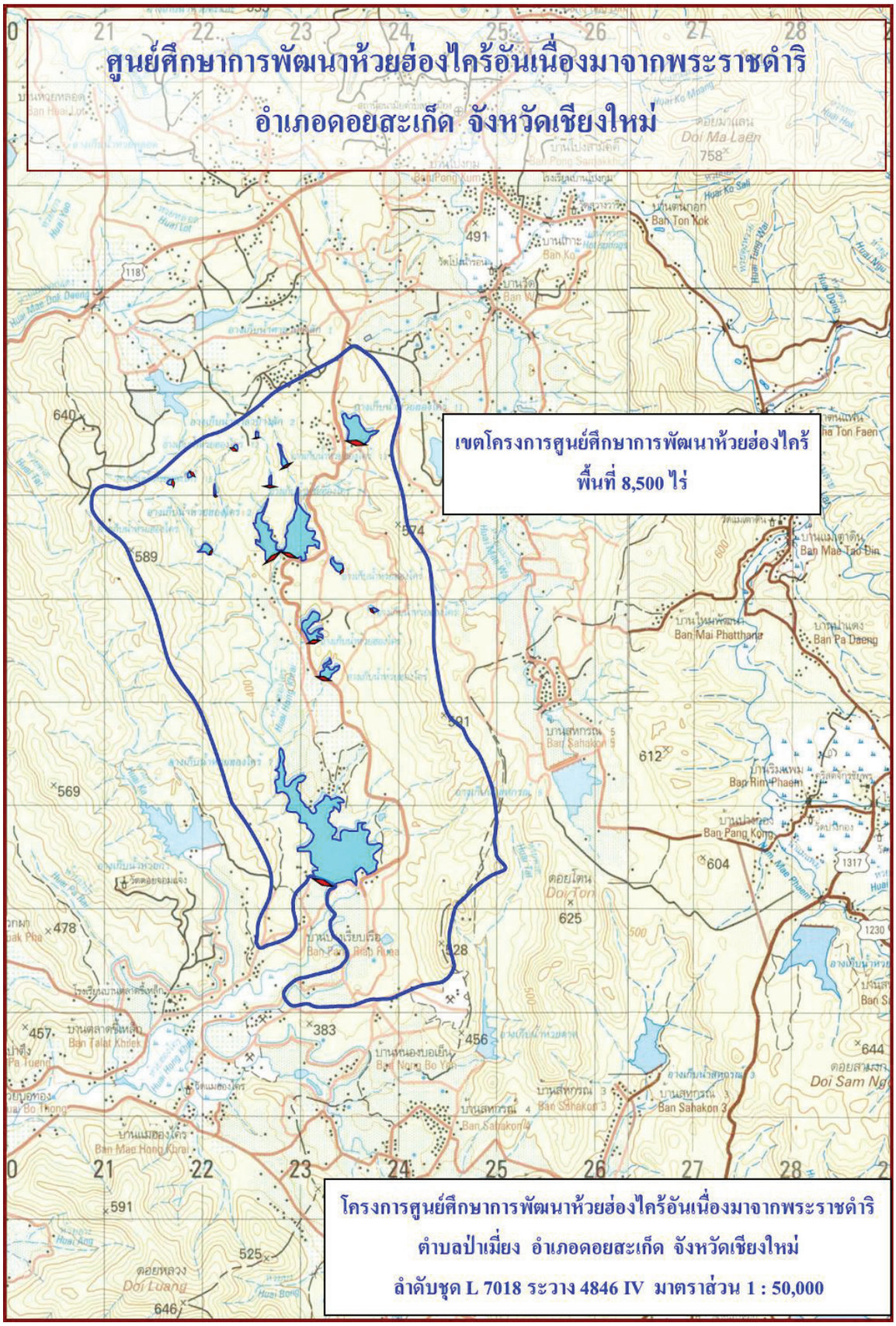
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
เขตโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
พื้นที่ 8,500 ไร่
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ลำดับชุด L 7018 ระวาง 4846 IV มาตราส่วน 1 : 50,000

1.3 ด้านการบริหารจัดการองค์กร

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

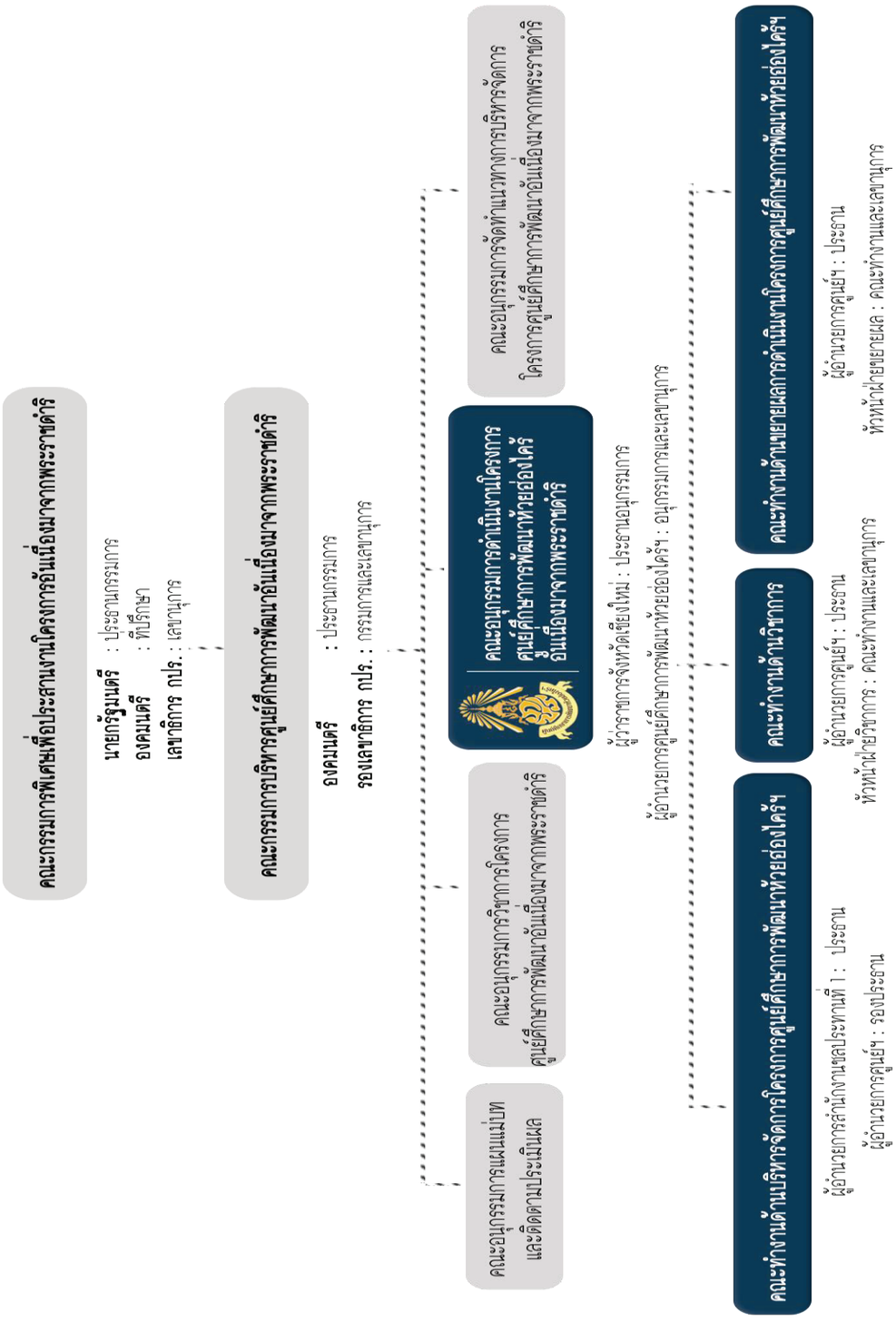
ยุทธศาสตร์พระราชทานด้านการเกษตร
ยุทธศาสตร์พระราชทานด้านการเกษตร
ยุทธศาสตร์พระราชทานด้านการเกษตร

2) ผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในช่วงแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2565 มีดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้จัดกิจกรรมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ของศูนย์ฯ ผ่านสื่อมวลชน 40 ครั้ง จัดทำคู่มือส่งเสริมอาชีพ เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับทางวิชาการ จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 30 ครั้ง เผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ ผ่านสื่อกระจายเสียงและการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง การแสดงนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ และการจัดนิทรรศการ 34 ปี ศูนย์ศึกษาฯ นอกจากนี้ยังจัดอบรมวิทยากรภาษาอังกฤษแบบมืออาชีพให้กับบุคลากรในศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับวิทยากรของศูนย์ฯ

2. ด้านขยายผลผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่ชุมชนจังหวัดภาคเหนือ

จัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป สถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้น้ำ มูลนิธิผู้ด้อยโอกาส กว่า 3,000 ราย และนำองค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ ขยายผลในรูปแบบของโครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา ให้กับโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (พื้นที่ต่าง ๆ พื้นที่ทุรกันดารและชายแดน) 30 แห่ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 30 แห่ง โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา จังหวัดลำพูน ศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โครงการส่งเสริมประมงน้ำไหล จำนวน 25 ราย โครงการส่งเสริมแปลงสาธิต 85 ไร่ ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและเกษตรกรตัวอย่าง โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาครัฐ ชุมชน และสถานศึกษาและโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่รับน้ำชลประทาน

3. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการขยายผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้จัดทำโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขยายผล และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการขยายผลในรูปแบบของการดำเนินโครงการ “หมู่บ้านศูนย์ศึกษา สร้างคน สร้างป่า สร้างชีวิต” กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวโครงการรักษ์น้ำเพื่อแม่ของแผ่นดิน โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวพื้นถิ่นเพื่อยังชีพ โครงการส่งเสริมการผลิตข้าว GAP และข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ให้กับประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และผู้ที่สนใจทั่วไป นอกจากนี้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการขยายผลไปยังกลุ่มเยาวชนและท้องถิ่น โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพืชพรรณให้เยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและกลุ่มชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ การสนับสนุนให้โรงเรียนในองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ในพื้นที่รอบ ๆ ศูนย์ฯ สมัครเข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ฝึกอบรมในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร 3 ฐาน ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล การขยายผลฟาร์มสาธิตแบบ Smart Farmer สู่พื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ การขยายผลสำเร็จของศูนย์ฯ สู่โครงการสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ

กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และ โครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จัดกิจกรรมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ของศูนย์ฯ ผ่านสื่อมวลชน จัดทำคู่มือส่งเสริมอาชีพ เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับทางวิชาการ จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 36 ครั้ง เผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ ผ่านสื่อกระจายเสียงและการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง การแสดงนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติและการจัดนิทรรศการ 35 ปี ศูนย์ศึกษาฯ นอกจากนี้ ยังจัดอบรมวิทยากรภาษาอังกฤษแบบมืออาชีพให้กับบุคลากรในศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับวิทยากรของศูนย์ฯ

2. **ด้านขยายผลผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯสู่ชุมชนจังหวัดภาคเหนือ** จัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป สถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้น้ำ มูลนิธิผู้ด้อยโอกาส กว่า 1,500 ราย และนำองค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ ขยายผลในรูปแบบของโครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา ให้กับโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (พื้นที่ต่าง ๆ พื้นที่ทุรกันดารและชายแดน) 30 แห่ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 30 แห่ง โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา จังหวัดลำพูน ศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน 37 แห่ง และเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 39 แห่ง โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาครัฐ จำนวน 3 แห่ง ชุมชน 9 แห่ง สถานศึกษา จำนวน 13 แห่ง และโรงเรียนอำเภอต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 26 แห่งโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่รับน้ำชลประทาน โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตามแนวโครงการรักษ์น้ำเพื่อแม่ของแผ่นดิน โครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขยายผลแปลงสาธิตแบบ Smart Farmer สู่ภูมิภาค และการขยายผลสำเร็จของศูนย์ฯ สู่โครงการของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 สู่ 17 จังหวัดภาคเหนือ

โครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน
สู่สถานศึกษา

โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ
ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ประกอบด้วย แผนงานการอบรมวิทยากรภาษาอังกฤษแบบมืออาชีพ (ปีที่ 3) การจัดทำคู่มือส่งเสริมอาชีพ เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับทางวิชาการ โครงการประกวดถ่ายภาพมุมสวยห้วยฮ่องไคร้ โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ ผ่านสื่อกระจายเสียงและการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง โครงการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของงานควบคุมและป้องกันไฟป่า โครงการจัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับต้นไม้ทรงปลูกพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โครงการพัฒนาระบบและจัดทำสื่อองค์ความรู้สองภาษาภายในศูนย์ศึกษาฯ การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริงานนิทรรศการ 36 ปี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การอบรมวิทยากรภาษาอังกฤษแบบมืออาชีพ

การเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ ผ่านสื่อ
กระจายเสียง สวท. เชียงใหม่ FM 93.25 MHz.

การจัดทำคู่มือส่งเสริมอาชีพ เอกสารเผยแพร่
แผ่นพับทางวิชาการ

งานนิทรรศการ 36 ปี ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย งานเพาะกล้าไม้ ไม้ป่าท้องถิ่นในศูนย์ศึกษาฯ งานสวนพฤกษศาสตร์ไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติฯ 60 พรรษา การสาธิตจัดการพื้นที่พัฒนาป่าไม้ 3 วิธีตามแนวพระราชดำริ การปลูกสวนป่าพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำ 17 จังหวัดภาคเหนือ งานสาธิตการปลูกไม้ไผ่ สวนป่า ไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ฯ โครงการปรับสภาพการเลี้ยงสัตว์ป่าเพื่อให้สัตว์ป่าดำรงชีวิตแบบธรรมชาติ โครงการจัดตั้งศูนย์สาธิตการเพาะขยายพันธุ์ชะมดเช็ดและอีเห็นเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน การจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าในถิ่นที่อยู่อาศัย (ปีที่ 3) การสำรวจนิเวศวิทยาทางน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ที่ 7 การศึกษาสาธิตแสดงพันธุ์ข้าวในแปลงสาธิตภายใต้โครงการ อพ.สธ. ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ การศึกษาสาธิตการทำนาข้าวด้วยตอซังวิธีใหม่ : ปลูกหนึ่งเก็บเกี่ยวมากกว่าสาม ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ โครงการผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร งานสาธิตการเลี้ยงไก่ งานสาธิตการเลี้ยงหมู งานสาธิตการเลี้ยงโค งานสาธิตการเลี้ยงแพะ การศึกษาการใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชสมุนไพรพื้นบ้าน การผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่นและพืชไร่ การจัดการและปรับปรุงแปลงไม้ผลเพื่อเป็นแปลงสาธิตและแหล่งเรียนรู้ การเพาะเห็ดเผาะในพื้นที่ป่าเต็งรังโดยไม่เผาป่า ในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ จำนวน 12 หมู่บ้าน

การเพาะขยายพันธุ์ชะมดเช็ดและอีเห็น
เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ
และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

โรงรีดนมแบบไปป์ไลน์ของโครงการโคนมสาธิต
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

การผลิตและสำรองเมล็ดพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์
พันธุกรรมพืช และขยายผลสู่ชุมชนและเกษตรกร

การผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทาง
การเกษตรผลิตเชื้อราเชื้อราไตรโคเดอร์ม่า
เชื้อราเมตาไรเซียม เชื้อราบิวเวอร์เรีย

3. ด้านการดำเนินงานขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ สู่ชุมชนจังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย โครงการฝึกอบรมค่ายเยาวชนและอาสาสมัครป้องกันไฟป่าและหมอกควันจำนวน 150 ราย โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างเครือข่ายการแก้ปัญหาหมอกควันและไฟป่าพร้อมฝึกปฏิบัติทำแนวป้องกันไฟป่าจำนวน 12 หมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปจำนวน 1,000 ราย สถานศึกษาและมูลนิธิผู้ด้อยโอกาส โครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือจำนวน 44 แห่ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 30 แห่ง โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและเกษตรกรตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรตัวอย่างพื้นที่รอบศูนย์จำนวน 26 ราย เกษตรกรตัวอย่างพื้นที่ภาคเหนือจำนวน 19 ราย ศูนย์เรียนรู้ฯ พื้นที่รอบศูนย์จำนวน 20 แห่ง ภาครัฐจำนวน 6 แห่ง ชุมชนจำนวน 13 แห่ง สถานศึกษาจำนวน 19 แห่ง โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาครัฐ ชุมชน และสถานศึกษา โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่รับน้ำชลประทาน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการขยายผล โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขยายผล โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวโครงการรักษ์น้ำเพื่อแม่ของแผ่นดิน การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขยายผลฟาร์มสาธิตแบบ Smart Farmer สู่พื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ

เรียนรู้กระบวนการผลิตและแปรรูปเห็ด

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
และสร้างเครือข่ายการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า

ดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพศูนย์
เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงแก่สถานศึกษา

ดำเนินงานติดตามประเมินผล
กิจกรรมการดำเนินงานขยายผล

4. ด้านสาธารณูปโภคและสิ่งก่อสร้าง ในปีงบประมาณ 2562 ดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารด้วยฝายต้นน้ำลำธาร งานปรับปรุงโรงซ่อมบำรุงฝ่ายช่างกล ก่อสร้างอาคารอบรมงานวิจัยการจัดการลุ่มน้ำ ปรับปรุงอาคารสำนักงาน งานศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ป่าในพื้นที่ต้นน้ำ คอกสำหรับผสมพันธุ์ชะมดเช็ดและอีเห็น จำนวน 2 คอก อาคารฝึกอบรมงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต ก่อสร้างห้องน้ำ ภายในกลุ่มงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต และภายในกลุ่มงานศึกษาและพัฒนาที่ดิน ปรับปรุงศาลาอบรมงานศึกษาและพัฒนาการปลูกพืช ปรับปรุงห้องครัวและต่อเติมโรงอาหาร งานควบคุมและป้องกันไฟป่า ซ่อมแซมปรับปรุงอาคารที่ทำการงานศึกษาและพัฒนาที่ดิน งานถนนลาดยางพร้อมรางระบายน้ำ ภายในหน่วยงานควบคุมและป้องกันไฟป่า งานซ่อมแซมปรับปรุงบ่อซีเมนต์กลมท้ายอ่างเก็บน้ำที่ 1 งานปรับปรุงดูแลอาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ

ซ่อมแซมปรับปรุงอาคาร
ที่ทำการงานศึกษาและพัฒนาที่ดิน

ปรับปรุงอาคารสำนักงาน งานศึกษาและพัฒนา
การเลี้ยงสัตว์ป่าในพื้นที่ต้นน้ำ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ประกอบด้วย การจัดทำคู่มือส่งเสริมอาชีพ เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับทางวิชาการ โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ ผ่านสื่อกระจายเสียง และการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง โครงการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานควบคุมและป้องกันไฟป่า โครงการจัดแสดงนิทรรศการถาวรความรู้เรื่องไฟป่าและหมอกควัน การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

โครงการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย โครงการปรับสภาพการเลี้ยงสัตว์ป่าเพื่อให้สัตว์ป่าดำรงชีวิตแบบธรรมชาติ โครงการผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร การศึกษาสาธิตการทำนาข้าวด้วยตอซัง วิธีใหม่ : ปลูกหนึ่งเก็บเกี่ยวมากกว่าสามในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่น และพืชไร่ การแปรรูปสัตว์น้ำ งานดูแลพื้นที่สาธิตจัดการพื้นที่พัฒนาป่าไม้ 3 วิธี ตามแนวพระราชดำริ งานสาธิตระบบวนเกษตร จัดทำกล้าไม้เศรษฐกิจ การเพาะเห็ดเผาะในพื้นที่ป่าเต็งรังโดยไม่เผาป่าในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปีที่ 2 การบำรุงรักษามะม่วงแก้วเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสทรงพระชนมายุ 60 พรรษา งานสาธิตการเลี้ยงโค งานสาธิตการเลี้ยงแพะ งานสาธิตการเลี้ยงไก่ งานสาธิตการเลี้ยงหมู งานสาธิตการเพาะเลี้ยงปลากดหลวงในกระชังและบ่อคอนกรีตกลม โครงการจัดตั้งศูนย์สาธิตการเพาะ ขยายพันธุ์ชะมดเช็ดและอีเห็นเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน การศึกษาสาธิตแสดงพันธุ์ข้าวในแปลงสาธิตภายใต้โครงการ อพ.สธ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ งานดูแลรักษาบริเวณสวนรุกขชาติในพื้นที่อ่างเก็บน้ำที่ 1 การจัดการและปรับปรุงแปลงไม้ผลเพื่อเป็นแปลงสาธิต และแหล่งเรียนรู้ การจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าในถิ่นที่อยู่อาศัย ปีที่ 3 การสำรวจนิเวศวิทยาในอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ที่ 7 ปีที่ 2 การจัดการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อเป็นแปลงสาธิตและแหล่งเรียนรู้ แปลงสาธิตอินทรีย์ต้นแบบ งานสำรวจมูลค่าเพิ่มและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ผลิตผลรองจากป่าในพื้นที่พัฒนาป่า 3 วิธีตามแนวพระราชดำริ โครงการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โครงการสวนพฤกษศาสตร์พันธุ์ไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติฯ โครงการอนุรักษ์ไม้ป่าที่มีศักยภาพเป็นไม้ประดับ

นิทรรศการงานซะป๊ะของดีดอยสะเก็ด ประจำปี 2563

นิทรรศการงานฤดูหนาว

การผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์

งานเพาะเลี้ยงปลากดหลวงในกระชัง

ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปสัตว์น้ำ

งานสาธิตการเลี้ยงไก่

3. ด้านการดำเนินงานขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ชุมชนจังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย โครงการฝึกอบรมค่ายเยาวชนและอาสาสมัครป้องกันไฟป่าและหมอกควัน จำนวน 150 ราย โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่า จำนวน 120 ราย โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป จำนวน 700 ราย สถานศึกษา จำนวน 1,455 ราย และมูลนิธิผู้ด้อยโอกาส จำนวน 200 ราย โครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 65 แห่ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 31 แห่ง โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา จังหวัดลำพูน และศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

4. โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตัวอย่างและศูนย์เรียนรู้เครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ประกอบด้วย เกษตรกรตัวอย่างจำนวน 54 ราย ศูนย์เรียนรู้จำนวน 66 แห่ง โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพโรงเรียนต้นแบบศูนย์เรียนรู้เครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่ภาครัฐ ชุมชน และสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาครัฐ จำนวน 4 แห่ง ชุมชน จำนวน 10 แห่ง สถานศึกษาจำนวน 32 แห่ง โครงการจัดตั้งเครือข่ายการขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สู่กลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่รับน้ำชลประทาน โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามแนวโครงการรักษ์น้ำเพื่อแม่ของแผ่นดินแก่ประชาชน จำนวน 60 คน การขยายผลสำเร็จของศูนย์ฯ สู่โครงการสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขยายผล

งานติดตามประเมินผลการดำเนินงานขยายผล

โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามแนวปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงแก่สถานศึกษา

ดำเนินงานโครงการสนับสนุน
โครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา

5. ด้านสาธารณูปโภคและสิ่งก่อสร้าง ในปีงบประมาณ 2563 ดำเนินการขุดขยายสระเก็บน้ำแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ งานซ่อมแซมท่อลอดถนนและอาคารประกอบ บริเวณงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต ปรับปรุงบ้านพักนักศึกษา ปรับปรุงอาคารฝึกอบรมบริเวณงานศึกษาและพัฒนาที่ดิน ปรับปรุงบ้านพักคนงาน งานควบคุมและป้องกันไฟป่า รื้อถอนและปรับปรุงบ่อกบ ปรับปรุงห้องน้ำบริเวณงานศึกษาพัฒนาและอนุรักษ์ข้าว ก่อสร้างอาคารเก็บเมล็ดพันธุ์ ปรับปรุงอาคารสำนักงานสำหรับงานศึกษาและพัฒนาการปลูกพืช ฝายต้นน้ำลำธาร ปรับปรุงอาคารโรงเรือนของงานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์ ซ่อมแซม Man Hole พร้อมระบบระบายน้ำ และงานปรับปรุงสวนไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติ

งานก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร

งานปรับปรุงอาคารฝึกอบรม

งานปรับปรุงบ่อกบ

งานปรับปรุงสวนไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์จัดทำวิดีโอการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ในช่องทาง YouTube ปัจจุบันมีหลักสูตรออนไลน์ จำนวน 11 หลักสูตร ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของศูนย์ผ่านสื่อออนไลน์ Facebook และจัดรายการวิทยุเผยแพร่ความรู้ผ่านสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยแม่โจ้ FM 95.5 MHz

2. ด้านการขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2564 มีหลักสูตรฝึกอบรมทั้งหมด 32 หลักสูตร มีจำนวนผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 19 หลักสูตร หลักสูตรที่ได้รับความนิยมสูงสุดประกอบด้วย การเลี้ยงกบนาโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ประดู่หางดำ การเลี้ยงปลาดุกบิ๊กอุยในบ่อซีเมนต์กลม เห็ดเศรษฐกิจทำง่ายรายได้ดี ผักปลอดสารพิษเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ดำเนินการฝึกอบรมทั้งรูปแบบ Mobile Unit อบรมออนไลน์ และรูปแบบกลุ่มย่อย

ดำเนินการฝึกอบรมรูปแบบ Mobile Unit
(วิทยากรลงพื้นที่)

ดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์
ผ่านระบบ Zoom Meeting

3. โครงการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา ให้แก่โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 68 แห่ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 31 แห่ง โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ แก่ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 122 แห่ง ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 89 แห่ง แบ่งประเภทศูนย์เรียนรู้ 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกผักปลอดสารพิษ การแปรรูปและถนอมอาหาร การปลูกผักเชียงดาเพื่อการค้า การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการน้ำ การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ การเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบ

การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน
สู่สถานศึกษา

สนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่ศูนย์เรียนรู้

4. ด้านการจัดการองค์ความรู้ ประกอบด้วย โครงการจัดทำกล้าไม้เศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนต้นกล้าให้แก่เกษตรกร ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โครงการสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้ประโยชน์ของอ่างเก็บน้ำ ดำเนินการเพาะพันธุ์ปลานิลดำและปลานิลแดงในกระชัง สามารถเพาะพันธุ์ปลาจำนวนทั้งสิ้น 16,050 ตัว โครงการสาธิตการเพาะเลี้ยงกบโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ ดำเนินการเพาะพันธุ์กบนา และ กบบลูฟร็อก สามารถเพาะพันธุ์กบจำนวนทั้งสิ้น 101,400 ตัว โครงการอนุรักษ์และรักษาพันธุ์สัตว์พระราชทาน ประกอบด้วย แพะพันธุ์แบล็คเบงกอล และ สุกรพันธุ์เหมยซาน โครงการจัดตั้งศูนย์สาธิตการเพาะขยายพันธุ์ชะมดเช็ดและอีเห็น เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน สามารถผลิตกาแฟขี้อีเห็นได้ 4.7 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ 47,000 บาท

การเพาะเลี้ยงกบโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ

การรักษาพันธุ์สัตว์พระราชทาน

นอกจากนี้ ดำเนินงานโครงการผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร สามารถผลิตได้ 204 กิโลกรัม สนับสนุนให้แก่เกษตรกร จำนวน 842 ราย โครงการสร้างฝายต้นน้ำลำธาร ดำเนินการจำนวน 53 แห่ง ในอำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอแม่ออน โครงการศึกษาการใช้ประโยชน์ผลิตผลรองจากป่าพื้นที่พัฒนาป่า 3 วิธีตามแนวพระราชดำริโดยสำรวจมูลค่าผลผลิตรองจากป่าจำนวน 17 ชนิด โครงการผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่น และพืชไร่ จำนวน 22 เมล็ดพันธุ์

ดำเนินงานผลิตสารชีวภัณฑ์
เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ดำเนินการผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์

5. ส่วนการดำเนินงานด้านสิ่งก่อสร้าง ได้ดำเนินการปรับปรุงอาคาร สถานที่ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ประกอบด้วย อาคารงานศึกษาและพัฒนาประมง อาคารสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ประมง และปศุสัตว์ อาคารพัสดุ งานศึกษาพัฒนาและอนุรักษ์ข้าว คลังพัสดุ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โรงผสมดินและอนุบาลกล้าไม้งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธร ป้อมยามด้านหน้าศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นต้น

รั้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธรเดิม

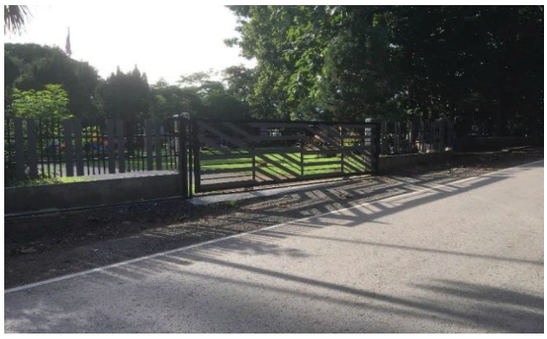

การปรับปรุงรั้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธร

ป้อมยามด้านหน้าศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เดิม

การปรับปรุงป้อมยามด้านหน้าศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เมื่อแล้วเสร็จ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ไม้ป่าที่มีศักยภาพเป็นไม้ประดับ รวบรวมพันธุ์ไม้ป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์ เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตให้ผู้สนใจเยี่ยมชม โครงการสาธิตการปลูกไม้โตเร็วทดแทนไม้เบิกนำ เพื่อควบคุมการรุกรานของต้นกระถินยักษ์ โครงการจัดทำกล้าไม้เศรษฐกิจ สามารถผลิตและแจกจ่ายกล้าไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 27 ชนิด จำนวน 86,210 ต้น โครงการจัดทำกล้าไม้ไผ่พื้นเมืองและไผ่เศรษฐกิจ สามารถผลิตและแจกจ่ายกล้าไม้ไผ่พื้นเมืองและไผ่เศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 8 ชนิด จำนวน 103,450 ต้น โครงการจัดทำกล้าพรรณไม้มงคลหายาก สามารถผลิตกล้าพรรณไม้มงคลหายาก รวมทั้งสิ้น 21 ชนิด จำนวน 103,450 ต้น

2. งานศึกษาและพัฒนาการปลูกพืช ด้านเห็ดดำเนินการสาธิตการผลิต และแปรรูปเห็ดเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เห็ดสวรรค์ แหนมเห็ด ข้าวเกรียบเห็ดหอม ชาเห็ดหลินจือ ชาเห็ดหัวลิง สบู่เห็ดหลินจือด้านพืชผัก ดำเนินงานโครงการผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่น และพืชไร่ เพื่อสนับสนุนปัจจัยด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกร ด้านไม้ผล ดำเนินการสาธิต การผลิตไม้ผลรูปแบบต่าง ๆ

3. งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต นำผลงานที่ได้จากการศึกษา ทดลอง วิจัย มาถ่ายทอด เพื่อให้แนวคิดแก่เกษตรกรในการเลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สำรวจการกระจายตัวของไม้พื้นล่าง พบความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืช ได้แก่ เปราะ และกระเจียว โครงการผลิตและสำรองเมล็ดพันธุ์ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่น และพืชไร่ ประกอบด้วย พริกขี้หนู มะเขือเปราะ ฟักเขียว ฟักทอง ถั่วพู ถั่วแปบ น้ำเต้า และบวบ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรนำไปปลูกเพื่อเลี้ยงชีพยามวิกฤต

4. งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน ดำเนินงานด้านสาธิตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการปรับปรุงดิน และด้านสาธิตการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก ได้แก่ การบริการกล้าพันธุ์หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ เส้นทางเดินสาธิตรูปแบบการปลูกหญ้าแฝก โครงการจัดการดินใต้ทรงพุ่มไม้ผลโดยใช้หญ้าแฝกร่วมกับการคลุมดินในพื้นที่เกษตรกร

5. งานศึกษาและพัฒนาประมง ดำเนินงานโครงการบริหารทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 7 เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีการตั้งกลุ่มผู้ทำการประมง ที่จับผลผลิตสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือประมง ประเภทตาข่ายและเบ็ด โครงการสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้ประโยชน์ของอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อคอนกรีตกลมระบบน้ำไหลผ่าน ได้แก่ ปลากดหลวง ปลานิลดำ ปลานิลแดง และปลาดุกการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชัง ประกอบด้วย ปลานิลจิตรลดา 3 และปลานิลแดง

งานศึกษาและพัฒนาการเพาะเลี้ยงกบ ดำเนินโครงการสาธิตการเพาะเลี้ยงกบโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ กบนา และกบบลูฟร็อก ในรูปแบบต่าง ๆ ปีงบประมาณ 2565 คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์กบนา จำนวน 3,000 ตัว คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์กบบลูฟร็อก จำนวน 2,000 ตัว ผลิตพันธุ์กบบลูฟร็อก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 20,000 ตัว และ ผลิตพันธุ์กบนาเพื่อคืนสู่ธรรมชาติ จำนวน 66,000 ตัว ตลอดจนฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจ

งานสาธิตการเพาะเลี้ยงกบ

งานสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6. งานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์ ดำเนินการสาธิตการเลี้ยงไก่ การเลี้ยงโค การเลี้ยงแพะนม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำนมแพะ งานอนุรักษ์และรักษาพันธุ์สัตว์พระราชทาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้รับพระราชทานพ่อแม่พันธุ์แพะแบล็คเบงกอล จำนวน 12 ตัว จำแนกเป็น พ่อพันธุ์ จำนวน 2 ตัว แม่พันธุ์ จำนวน 10 ตัว ผลิตลูกได้ จำนวน 30 ตัว ขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน จำนวน 5 ราย รายละ 2 ตัว

7. งานศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ป่าในพื้นที่ต้นน้ำ ดำเนินการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่า โครงการจัดตั้งศูนย์การเพาะขยายพันธุ์ชะมดเช็ด และอีเห็น เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ผลการดำเนินงานในปี 2565 ผลิตกาแฟดิบได้ 17.95 กิโลกรัม ตากแห้งและแปรรูปได้ผลผลิต 5.035 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ 50,350 บาท

8. งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ด้านประมง และด้านปศุสัตว์ ดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จัดการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ประกอบด้วย ข้าวกล้องงอก คุกกี้ข้าวกล้อง ไอศกรีมข้าวกล้อง พรอพโพรลิสชันโรง สบู่น้ำผึ้งชันโรง บราวนี่ข้าวไรซ์เบอรี่ สบู่ข้าวกล้อง โครงการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรงเพื่อการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โครงการส่งเสริมการเลี้ยงแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี

9. งานศึกษาพัฒนาและอนุรักษ์ข้าว ดำเนินงานผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวในปี 2565 ผลิตพันธุ์ข้าวสำหรับเกษตรกรเพื่อแจกจ่าย จำนวน 500 กิโลกรัม และเพื่อเก็บเป็นพันธุ์ข้าวพระราชทาน จำนวน 500 กิโลกรัม เพื่อสนับสนุนโครงการผลิตและเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว ผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน ผักท้องถิ่น และพืชไร่ ดำเนินงานโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไปสู่ชุมชน จัดฝึกอบรมจำนวน 4 รุ่น 80 ราย ศึกษาสาธิตแสดงพันธุ์ในแปลงสาธิตภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

โดยทำแปลงสาธิตแสดงพันธุ์ข้าว 10 ชนิด เพื่อศึกษาข้อมูลผลผลิตและการใช้ประโยชน์ ได้แก่ พันธุ์มะลิดำ หนองคาย กข43 เหนียวแดง เหนียวเขี้ยวงู น่าน59 กู้เมืองหลวง ไรซ์เบอรี่ ปิ่นเกษตร ขะสอ62 และหอมใบเตย

10. งานควบคุมและป้องกันไฟป่า ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โครงการขยายผลหมู่บ้านเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันสู่หมู่บ้านที่มีเขตป่าติดกับหมู่บ้านศูนย์ โครงการเยาวชนอาสาประชาร่วมใจสู้ภัยโควิด โครงการเพาะเห็ดเผาะในพื้นที่ป่าเต็งรังโดยไม่เผาป่า โครงการลาดตระเวนป้องกันและควบคุมไฟป่าโดยใช้เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (Drone)

11. งานวิจัยการจัดการลุ่มน้ำ ดำเนินงานสำรวจมูลค่าเพิ่มและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ผลผลิตรองจากป่าในพื้นที่พัฒนาป่า 3 วิธี ตามแนวพระราชดำริ พบว่า ราษฎรในพื้นที่นำผลผลิตจากป่าไปใช้ประโยชน์ ผลผลิตที่พบมากที่สุด คือ เห็ดระโงก เห็ดน้ำแป้ง เห็ดด่าง งานสาธิตจัดการพื้นที่พัฒนาป่าไม้ 3 วิธี ตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย พื้นที่แปลงสาธิตระบบน้ำฝน สาธิตระบบชลประทาน และระบบฝายต้นน้ำลำธาร

12. งานสาธิตการจัดการป่า ดำเนินงานสาธิตระบบวนเกษตร งานสาธิตสวนป่าพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำ 17 จังหวัดภาคเหนือ โครงการฟื้นฟูสภาพป่าด้วยเห็ดเอคโตไมคอร์ไรซา เพาะต้นกล้ายางนาสำหรับใส่เชื้อเห็ดเอคโตไมคอร์ไรซา จำนวน 5,000 ต้น เพื่อนำไปปลูกภายในแปลงสาธิตและสำหรับแจกจ่าย โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตต้นกล้าและปลูกฟ้าทะลายโจร ผลิตต้นกล้าฟ้าทะลายโจร จำนวน 40,000 กล้า สำหรับแจกจ่ายแก่ราษฎรผู้สนใจ

ฝึกอบรมหลักสูตร
เห็ดเศรษฐกิจทำง่ายรายได้ดี

ฝึกอบรม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
ไปสู่ชุมชน

13. การดำเนินงานขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สู่ชุมชนจังหวัดภาคเหนือ ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาอาชีพตามวิถีใหม่ โดยการฝึกอบรม จำนวน 6 หลักสูตร 200 ราย ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดำเนินงานโครงการสนับสนุนอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา จำนวน 92 แห่ง ในโรงเรียนพื้นที่ภาคเหนือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษาฯ ศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือ และศูนย์เรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โครงการเสริมสร้างศูนย์เรียนรู้เครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่ภาครัฐ จำนวน 5 แห่ง ชุมชน จำนวน 11 แห่ง และสถานศึกษา จำนวน 36 แห่ง โครงการเสริมสร้างเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่รับน้ำชลประทาน จำนวน 2 กลุ่ม 14 ราย ในพื้นที่ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด และตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน โครงการ

ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 128 แห่ง แก่เกษตรกรตัวอย่าง 51 ราย และศูนย์เรียนรู้เครือข่าย 77 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดตาก จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน

โครงการอาหารกลางวันสู่สถานศึกษา

สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย

14. การดำเนินงานด้านสิ่งก่อสร้าง ดำเนินการระบบสื่อสารและสายเคเบิ้ลโทรศัพท์ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ก่อสร้างอาคารแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ก่อสร้างอาคารเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าท้องถิ่น ปรับปรุงบ่อเพาะเลี้ยงกบ จำนวน 3 บ่อ ปรับปรุงอาคารสำนักงานงานศึกษาพัฒนาและอนุรักษ์ข้าว ปรับปรุงดูแลอาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ ปรับปรุงห้องน้ำภายในอาคารที่ทำการศูนย์ ซ่อมแซมป้อมยามด้านหลังศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปรับปรุงอาคารสำนักงาน งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต ปรับปรุงอาคารสำนักงานฝ่ายปฏิบัติการช่างกล ปรับปรุงอาคารปฏิบัติการและพัสดุ งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน งานปรับปรุงภูมิทัศน์ ท้ายอ่างเก็บน้ำที่ 1

งานซ่อมแซมป้อมยามด้านหลังศูนย์ศึกษาฯ

ปรับปรุงห้องน้ำภายในอาคาร

บทที่ 3
ผลการศึกษา

3.1 วิธีการและขอบเขตการประเมิน

การศึกษาภาคสนาม (Field Work Study) โดยใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง จำนวน 100 ตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชาชนหรือเกษตรที่ได้รับการอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เพื่อทราบถึงการได้รับประโยชน์และผลกระทบจากโครงการฯ จำนวน 30 ตัวอย่าง ได้แก่ หลักสูตรการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ประดู่หางดำ หลักสูตรเห็ดเศรษฐกิจทำง่ายรายได้ดี หลักสูตรผักปลอดสารพิษเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน หลักสูตรการเลี้ยงกบนาโดยวิธีธรรมชาติ หลักสูตรการเลี้ยงปลาดุกบิ๊กอุยในบ่อซีเมนต์กลม หลักสูตรเห็ดเศรษฐกิจ ทุกหลักสูตรเก็บแบบสำรวจหลักสูตรละ 5 ชุด

2. ประชาชนหรือเกษตรที่เข้าเยี่ยมชมหรือศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาฯ 30 ชุด

3. ประชาชนหรือเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เช่น ศูนย์เรียนรู้ เกษตรกรตัวอย่าง 20 คน

4. ประชาชนหรือเกษตรกรที่มาใช้บริการจากศูนย์ศึกษาฯ นอกเหนือจากข้อ 1 - 3 จำนวน 20 คน

การประเมินผล

ขั้นตอนในการประมวลผล เริ่มจากการนำข้อมูลภาคสนามมาทำการบรรณาธิกรณ์ข้อมูล (Edit) จัดทำคู่มือลงรหัส (Coding) และลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ จากนั้นเป็นขั้นตอนของการประมวลผลก่อนที่จะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

- ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้วัดการแจกแจงความถี่ของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปตาราง
- ค่าตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) เพื่อนำข้อมูลที่แสดงจำนวน มาพิจารณาค่าเฉลี่ย
- ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) เพื่อนำมาวัดค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดในช่วงของข้อมูลที่แสดงจำนวน

หลังจากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้นำค่าสถิติจากการแปลผลข้อมูลมานำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และนำข้อมูลมาแปลความหมายให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ โดยการอธิบายและพรรณนาประกอบกับฐานข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับความเห็นได้ใช้เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็นตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	ให้	4	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	แปลความว่า	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	แปลความว่า	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	แปลความว่า	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	แปลความว่า	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	แปลความว่า	น้อยที่สุด

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยการใช้สมการทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

3.2 ผลการประเมิน

1) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 52 เป็นเพศชาย และรองลงมา ร้อยละ 48 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 49 ปี โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 28 มีอายุเฉลี่ย 51 - 60 ปี ถัดมา ร้อยละ 21 มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 20 มีอายุ 41 - 50 ปี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยด้วยกันในปัจจุบัน เฉลี่ยครัวเรือนละ 5 คน โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 51 มีจำนวนสมาชิก 4 - 6 คนต่อครัวเรือน ร้อยละ 41 มีจำนวน 1 - 3 คน โดยมีจำนวนสมาชิกน้อยที่สุด 1 คน และจำนวนมากที่สุด 13 คน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 34 อยู่อาศัยในพื้นที่น้อยกว่า 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 26.0 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 41 - 60 ปี ร้อยละ 21 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 21 - 40 ปี ระยะเวลาอยู่อาศัยน้อยที่สุด 2 ปี และมากที่สุด 68 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 36 ปี และไม่ตอบ ร้อยละ 15

สถานภาพในครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 44 เป็นหัวหน้าครอบครัว รองลงมาร้อยละ 43 เป็นสมาชิกในครอบครัว และร้อยละ 9 เป็นผู้อาศัย

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 38 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมา ร้อยละ 31 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และร้อยละ 28 อยู่ในระดับประถมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	52	48
หญิง	48	52
รวม	**100**	**100**
อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	21	21
41 – 50 ปี	20	20
51 – 60 ปี	28	28
61 – 70 ปี	15	15
71 ปีขึ้นไป	3	3
ไม่ตอบ	13	13
อายุเฉลี่ย 49 ปี		
รวม	**100**	**100**
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยด้วยกัน		
1 – 3 คน	41	41
4 – 6 คน	51	51
7 คนขึ้นไป	2	2
ไม่ตอบ	6	6
จำนวนน้อยสุด 1 คน จำนวนมากสุด 13 คน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน		
รวม	**100**	**100**
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
น้อยกว่า 20 ปี	34	34
21 – 40 ปี	21	21
41 – 60 ปี	26	26
61 ปีขึ้นไป	4	4
ไม่ตอบ	15	15
น้อยที่สุด 2 ปี/มากที่สุด 68 ปี		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 36 ปี		
รวม	**100**	**100**
สถานภาพในครัวเรือน		
หัวหน้าครอบครัว	44	44
สมาชิกในครอบครัว	43	43
ผู้อาศัย	9	9
ไม่ตอบ	4	4
รวม	**100**	**100**

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	28	28
ระดับมัธยมศึกษา	31	31
ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	38	38
ไม่ตอบ	**3**	**3**
รวม	**100**	**100**

การประกอบอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 41 มีอาชีพเกษตร รองลงมาคือ รับจ้าง ร้อยละ 17 อาชีพอื่น ๆ (ได้แก่ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการบำนาญ) ร้อยละ 16 รับราชการ ร้อยละ 13 เจ้าของธุรกิจ ร้อยละ 10 เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 1 และผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 34 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประกอบอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตร	41	41
เลี้ยงสัตว์	1	1
เจ้าของธุรกิจ	10	10
รับจ้าง	17	17
รับราชการ	13	13
ไม่ตอบ	2	34
อื่น ๆ ได้แก่ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการ ครู ค้าขาย ทนายความ นักบริบาล นักศึกษา พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัท และแม่บ้าน	16	16
รวม	**100**	**100**

สำหรับอาชีพรอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 25.3 อาชีพเกษตร รองลงมา ร้อยละ 21.5 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 11.4 ประกอบอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 10.1 เลี้ยงสัตว์ และไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 24.1 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประกอบอาชีพรอง

อาชีพรอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพรอง		
เกษตร	20	25.3
เลี้ยงสัตว์	8	10.1
เจ้าของธุรกิจ	2	2.5
รับจ้าง	17	21.5
รับราชการ	1	1.3

อาชีพรอง (ต่อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพรอง		
ประมง	3	3.8
ไม่มีอาชีพรอง	19	24.1
อื่น ๆ ได้แก่ ค้าขาย นวดแผนโบราณ ประธานชมรมตลาดโพธาราม พนักงานร้านอาหาร วิทยากร และศิลปะ	9	11.4

<u>หมายเหตุ</u> ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สถานะบ้านพักอาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 87 เป็นบ้านของตนเอง หรือของสมาชิกในครอบครัว รองลงมา ร้อยละ 3 อื่น ๆ (ได้แก่บ้านพักข้าราชการและหอพัก) ร้อยละ 2 เช่าผู้อื่น และไม่ตอบ ร้อยละ 8 รายละเอียดดังตารางที่ 4

<u>ตารางที่ 4 สถานะบ้านพักอาศัย</u>

สถานะบ้านพักอาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ของตนเอง/สมาชิกในครอบครัว	87	87
เช่าผู้อื่น	2	2
อื่น ๆ ได้แก่ บ้านพักข้าราชการและหอพัก	3	3
ไม่ตอบ	8	8
รวม	**100**	**100**

จำนวนและสถานะที่ดินทำกิน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 72 มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือของสมาชิกในครอบครัว โดยมีจำนวนที่ดินเฉลี่ย 6,400 ตารางวา รองลงมา การเช่าผู้อื่น ร้อยละ 6 มีที่ดินเช่าจำนวนเฉลี่ย 8,000 ตารางวา และพบการไม่มีที่ดินทำกิน ร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 5

<u>ตารางที่ 5 จำนวนและสถานะที่ดินทำกิน</u>

ประเภทที่ดินทำกิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวนที่ดินเฉลี่ย (ตารางวา)
ของตนเอง/สมาชิกในครอบครัว	72	72	6,400
ไม่ตอบ	28	-	
รวม	**100**	-	-
เช่าผู้อื่น	6	6	8,000
ไม่ตอบ	94	-	-
รวม	**100**	-	-
อื่น ๆ	2	2	6,000
ไม่ตอบ	98	-	-
รวม	**100**	-	-
ไม่มีที่ดินทำกิน	1	1	-
ไม่เลือก	4	-	-
ไม่ตอบ	95	-	-
รวม	**100**	-	-

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 57 เป็นสมาชิกกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 33 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และร้อยละ 10 ไม่ตอบแบบสอบถาม สำหรับกลุ่มอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 97 และเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเพียง ร้อยละ 3 ชื่อกลุ่มที่เป็นสมาชิกได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจผักปลอดสารพิษ กลุ่มทำไร่อ้อย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชื่อกลุ่มที่เป็นสมาชิกได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 28.9 สมาชิกกลุ่มณาปนกิจ ร้อยละ 26.3 กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 16.7 กลุ่มผู้ใช้น้ำ ร้อยละ 11.4 กลุ่มสตรี ร้อยละ 8.8 กลุ่มจัดการป่าไม้ ร้อยละ 5.3 และอื่น ๆ ร้อยละ 2.6 รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เป็น	33	33
เป็น	57	57
ไม่ตอบ	10	10
รวม	**100**	**100**
รายละเอียดการเป็นสมาชิกกลุ่ม		
กลุ่มอาชีพ		
เป็น	3	3
ไม่ตอบ	97	97
กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจผักปลอดสารพิษ กลุ่มทำไร่อ้อย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
รวม	**100**	**100**
ชื่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก ได้แก่		
กลุ่มออมทรัพย์	19	16.7
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	33	28.9
กลุ่มณาปนกิจ	30	26.3
กลุ่มสตรี	10	8.8
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	13	11.4
กลุ่มจัดการป่าไม้	6	5.3
กลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มหมอดินอาสา และกลุ่มถั่วเหลือง	3	2.6

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

การมีตำแหน่งในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 58 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน รองลงมามีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 31 และไม่ตอบคำถาม ร้อยละ 11 ตำแหน่งที่เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.1 เป็นผู้มีตำแหน่งกรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ที่ปรึกษา กฎหมายชุมชน ฯลฯ รองลงมาร้อยละ 44.4 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 จำนวนเท่ากัน เป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพและหัวหน้ากลุ่มจัดการทรัพยากร รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การมีตำแหน่งในชุมชน

การมีตำแหน่งในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	58	58
มี	31	31
ไม่ตอบ	11	11
รวม	**100**	**100**
ชื่อตำแหน่ง ได้แก่		
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	12	44.4
หัวหน้ากลุ่มอาชีพ	1	3.7
หัวหน้ากลุ่มจัดการทรัพยากร	1	3.7
อื่น ๆ ได้แก่ กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ที่ปรึกษากฎหมายชุมชน ประธานกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ประธานแม่บ้านเกษตรตำบล ประธานสตรีหมู่ 1 ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่มศึกษาวัฒนธรรม	13	48.1

รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าผู้ตอบมีรายได้รวมเฉลี่ย 168,368.31 บาท/ปี มีรายได้สูงสุด 800,000 บาท/ปี และมีรายได้ต่ำสุด 10,000 บาท/ปี รายจ่ายรวมเฉลี่ย 12,270.72 บาท/ปี เป็นรายจ่ายสูงสุด 500,000 บาท/ปี และรายจ่ายต่ำสุด 8,000 บาท/ปี สำหรับรายได้หลังหักค่าใช้จ่าย พบว่ามีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ย 41,097.59 บาท/ปี โดยรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายต่ำสุด 2,000 บาท และมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายสูงสุด 300,000 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	รวมเฉลี่ย (บาท/ปี)	ต่ำสุด (บาท/ปี)	สูงสุด (บาท/ปี)
รายได้	168,368.31	10,000	800,000
รายจ่าย	127,270.72	8,000	500,000
รายได้หลังหักรายจ่าย	41,097.59	2,000	300,000

2) การรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

จากการศึกษาข้อมูลการรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ 1) การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 2) การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ 3) รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และ 4) ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1) การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 86 เคยติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ รองลงมาไม่เคยติดต่อ ร้อยละ 9 และไม่ตอบ ร้อยละ 5

จำนวนครั้งของการติดต่อหรือรับบริการมากที่สุด ร้อยละ 22 จำนวน 2 - 5 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 20 จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 14 มาติดต่อ รับบริการมากกว่า 10 ครั้ง และไม่ตอบ ร้อยละ 38 รายละเอียดดังตารางที่ 9 และภาพที่ 1

ตารางที่ 9 การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	86	86
ไม่เคย	9	9
ไม่ตอบ	5	5
รวม	**100**	**100**
จำนวนครั้งการติดต่อหรือรับบริการ		
1 ครั้ง	20	20
2 - 5 ครั้ง	22	22
6 - 10 ครั้ง	6	6
มากกว่า 10 ครั้ง	14	14
ไม่ตอบ	38	38
รวม	**100**	**100**

ภาพที่ 1 การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

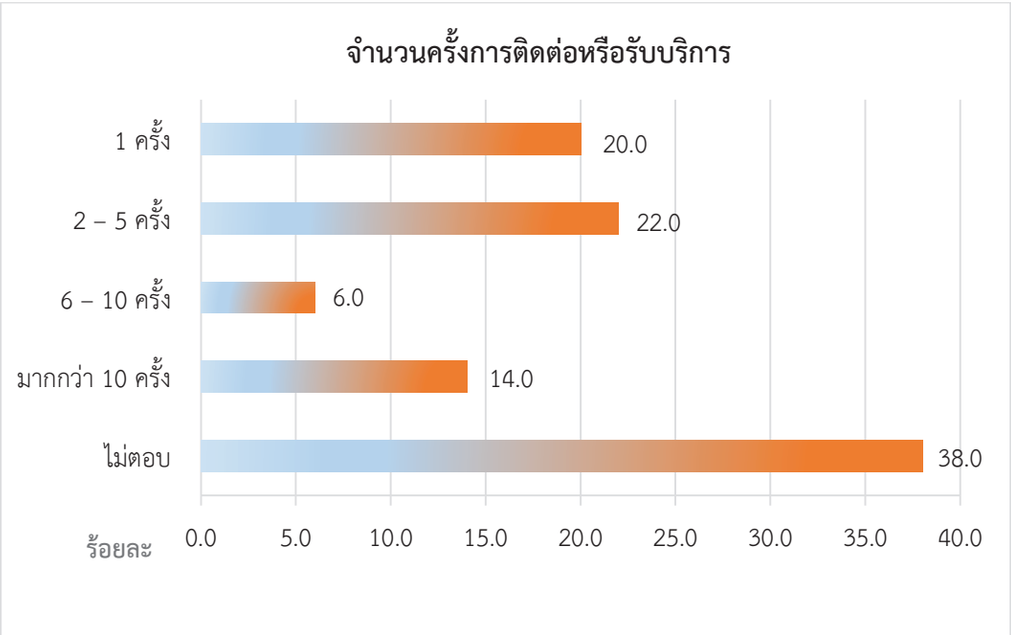

2.2) การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 23.5 ได้รับการอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ รองลงมา ร้อยละ 22.3 ได้เยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ร้อยละ 20.6 ได้รับปัจจัยการผลิต ร้อยละ 13.4 ได้รับคำปรึกษาหรือแนะนำความรู้ ร้อยละ 10.5 และได้รับเอกสารความรู้ด้านต่าง ๆ และร้อยละ 8.8 ได้รับเป็นเครือข่ายขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ รายละเอียดดังตารางที่ 10 และภาพที่ 2

ตารางที่ 10 การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ

ด้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอบรม	56	23.5
การเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน	53	22.3
การรับปัจจัยการผลิต	49	20.6
การรับคำปรึกษาหรือแนะนำความรู้	32	13.4
การรับเอกสารความรู้ด้านต่าง ๆ	25	10.5
การเป็นเครือข่ายขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ	21	8.8
อื่น ๆ ได้แก่ การถ่ายทำสารคดี การติดตามงานที่บ้าน	2	0.8

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 2 การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ

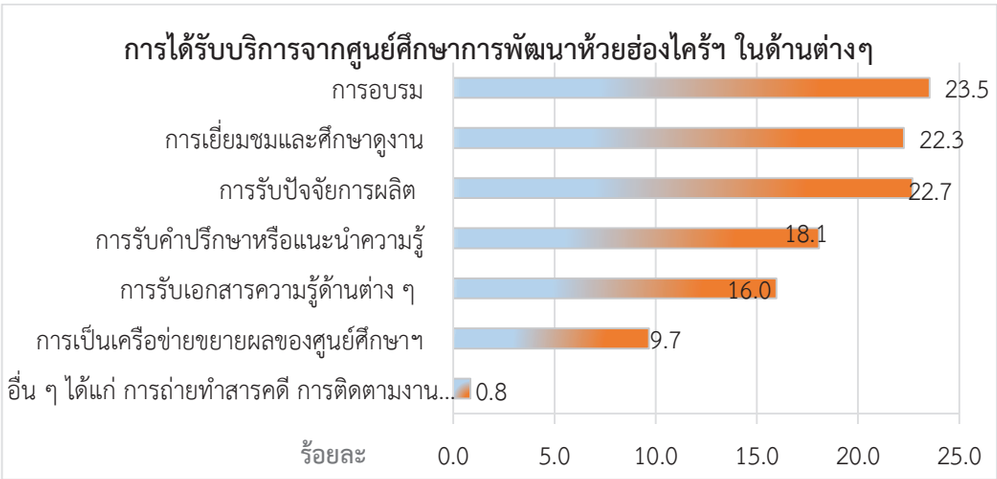

2.3) รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.8 ติดต่อผ่านทางเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ รองลงมา ร้อยละ 26.9 เดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง ร้อยละ 23.8 โทรศัพท์ติดต่อ ร้อยละ 14.4 ติดต่อทางสื่อออนไลน์ และน้อยที่สุดร้อยละ 1.3 ติดต่อผ่านตัวแทนชุมชน รายละเอียดดังตารางที่ 11 ภาพที่ 3

ตารางที่ 11 รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

รูปแบบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ติดต่อผ่านทางเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ	54	33.8
เดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง	43	26.9
โทรศัพท์ติดต่อ	38	23.8
ติดต่อทางสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซด์ ไลน์ หรือสื่อออนไลน์	23	14.4
อื่น ๆ คือ ติดต่อผ่านตัวแทนชุมชน	2	1.3

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 3 รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

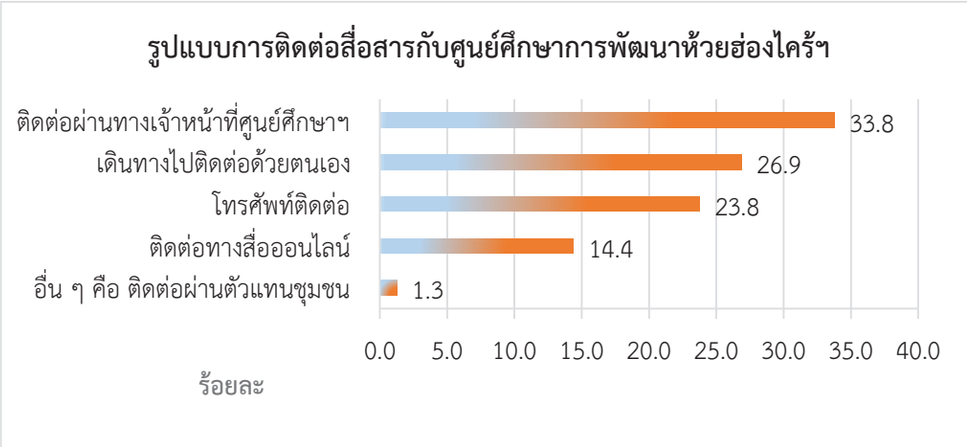

2.4) ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จากการศึกษาระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 42 อยู่ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 30 กิโลเมตร รองลงมา ร้อยละ 24 ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 10 กิโลเมตร แต่น้อยกว่า 30 กิโลเมตร ร้อยละ 10 ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 5 กิโลเมตร แต่น้อยกว่า 10 กิโลเมตร ร้อยละ 3 ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ น้อยกว่า 5 กิโลเมตรและร้อยละ 21 ไม่ตอบ รายละเอียดดังตารางที่ 12 และภาพที่ 4

ตารางที่ 12 ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ระยะทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ น้อยกว่า 5 กิโลเมตร	3	3
ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 5 กิโลเมตร แต่น้อยกว่า 10 กิโลเมตร	10	10
ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 10 กิโลเมตร แต่น้อยกว่า 30 กิโลเมตร	24	24
ห่างจากศูนย์ศึกษาฯ มากกว่า 30 กิโลเมตร	42	42
ไม่ตอบ	21	21
รวม	**100**	**100**

ภาพที่ 4 ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

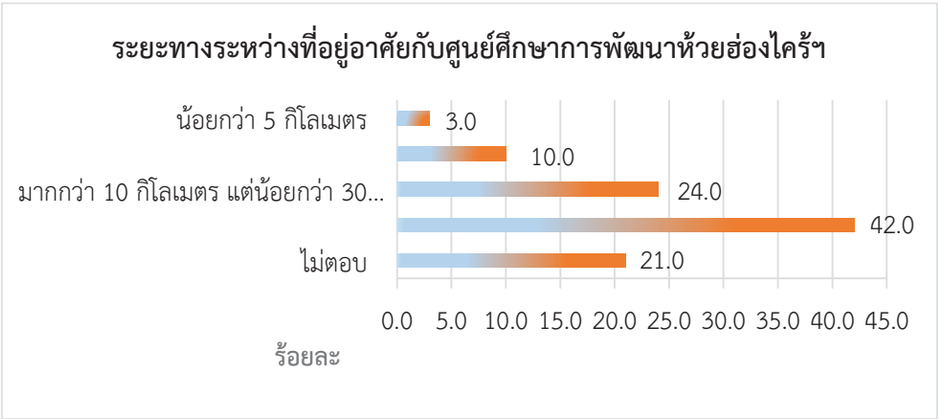

3) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ซึ่งประกอบด้วย ประเด็นการศึกษา 4 ข้อหลัก ได้แก่ (1) การให้บริการและการอำนวยความสะดวก (2) การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ (3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ (4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1) ภาพรวม จากการศึกษา พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.18 จากคะแนนเต็ม 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับแรก ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 ลำดับที่สอง การให้บริการและการอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และการได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4.26 และลำดับสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.55 ดังตารางที่ 13 และภาพที่ 5

ตารางที่ 13 ภาพรวมประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1) การให้บริการและการอำนวยความสะดวก	4.43	มากที่สุด
2) การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์	4.26	มากที่สุด
3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	3.55	มาก
4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	4.47	มากที่สุด
รวม	**4.18**	**มาก**

ภาพที่ 5 ภาพรวมประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

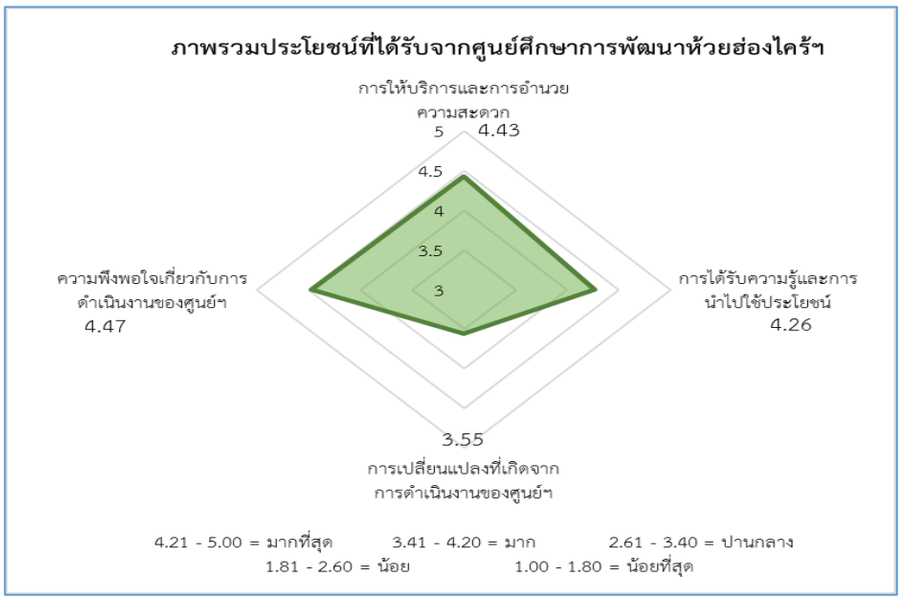

3.2) การให้บริการและการอำนวยความสะดวก จากการศึกษาการให้บริการและอำนวยความสะดวก พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.43 โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.49 คือเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีการถ่ายทอดความรู้แนวพระราชดำริ อำนวยความสะดวก และให้บริการ ได้อย่างเหมาะสม รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.45 สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเข้าใช้บริการ ลำดับถัดไปคือศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ เป็นสถานที่ที่มีการจัดแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้แนวพระราชดำริและมีการให้บริการที่หลากหลาย ครบวงจรโดยมีค่าเฉลี่ย 4.43 และน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 คือศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีการให้ความรู้หรือให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว รายละเอียดดังตารางที่ 14 และภาพที่ 6

ตารางที่ 14 การให้บริการและการอำนวยความสะดวก

การให้บริการและการอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีการให้ความรู้หรือให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว	4.35	มากที่สุด
2) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเข้าใช้บริการ	4.45	มากที่สุด
3) เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีการถ่ายทอดความรู้แนวพระราชดำริ อำนวยความสะดวก และให้บริการ ได้อย่างเหมาะสม	4.49	มากที่สุด
4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นสถานที่ที่มีการจัดแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้แนวพระราชดำริและมีการให้บริการที่หลากหลาย ครบวงจร	4.43	มากที่สุด
รวม	**4.43**	**มากที่สุด**

ภาพที่ 6 การให้บริการและการอำนวยความสะดวก

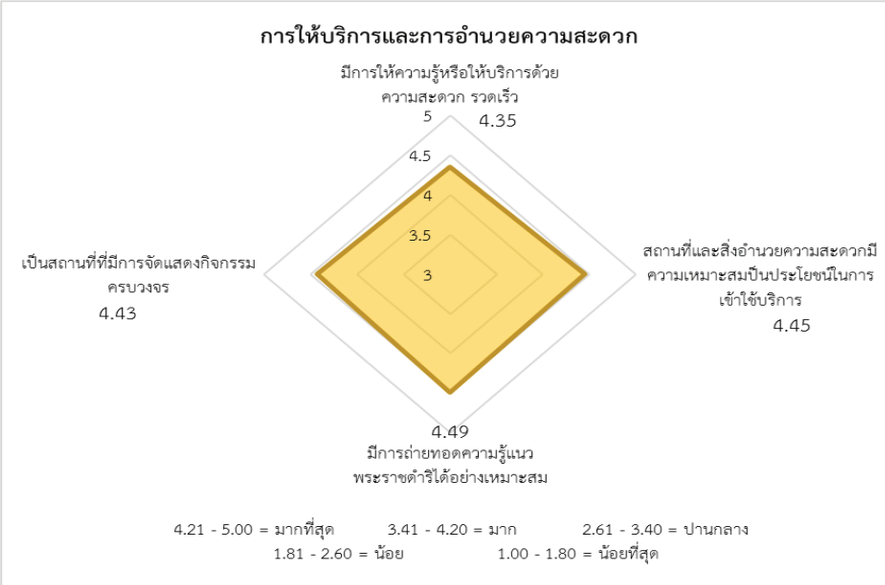

3.3) การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ จากการศึกษาการได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.26 โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.52 คือศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นสถานที่แสดง สาธิต ตัวอย่างความสำเร็จตามแนวพระราชดำริได้เหมาะสมและครบถ้วน รองลงมามีค่าเฉลี่ย 4.42 คือได้รับความรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการ ลำดับถัดมาคือมีการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือในการดำรงชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 และน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 คือสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ไปถ่ายทอดหรือสอนให้กับผู้สนใจ รายละเอียดดังตารางที่ 15 และภาพที่ 7

ตารางที่ 15 การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1) ได้รับความรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการ	4.42	มากที่สุด
2) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นสถานที่แสดง สาธิต ตัวอย่างความสำเร็จตามแนวพระราชดำริได้เหมาะสมและครบถ้วน	4.52	มากที่สุด
3) มีการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือในการดำรงชีวิต	4.19	มาก
4) สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ไปถ่ายทอดหรือสอนให้กับผู้สนใจ	3.91	มาก
รวม	**4.26**	**มากที่สุด**

<u>ภาพที่ 7</u> การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

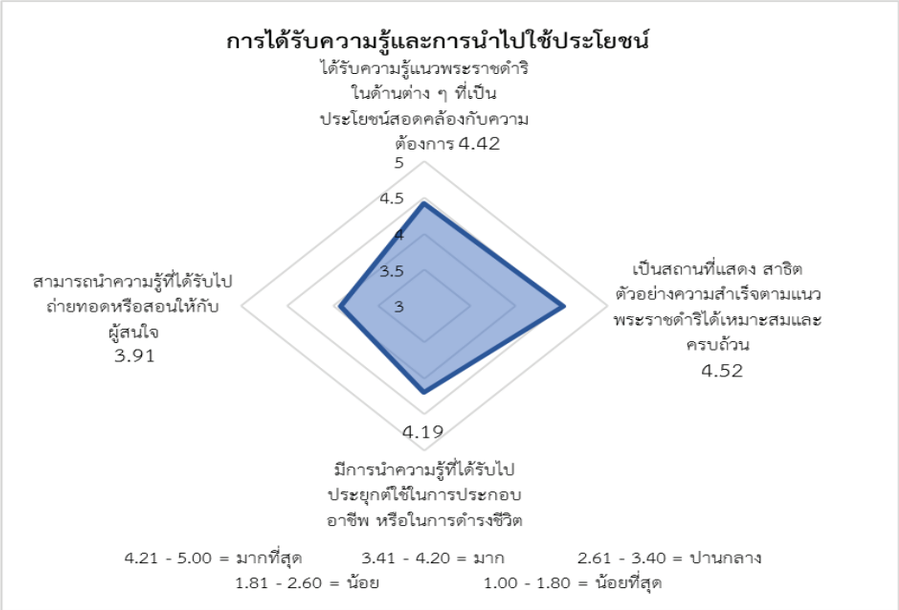

3.4) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 3.55 โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 3.67 คือศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีส่วนช่วยทำให้สภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น รองลงมามีค่าเฉลี่ย 3.65 คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีส่วนช่วยทำให้คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ไปทางที่ดีขึ้น น้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 คือความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และทำให้รายจ่ายในครัวเรือนลดลง รายละเอียดดังตารางที่ 16 และภาพที่ 8

<u>ตารางที่ 16 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ</u>

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1) ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพของท่านหรือครัวเรือนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือไม่	3.47	มาก
2) ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และทำให้รายจ่ายของท่านหรือครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงลดลงหรือไม่	3.39	ปานกลาง
3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีส่วนช่วยทำให้คนในชุมชนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ไปทางที่ดีขึ้นหรือไม่	3.65	มาก
4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีส่วนช่วยทำให้สภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้นหรือไม่	3.67	มาก
รวม	**3.55**	**มาก**

ภาพที่ 8 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

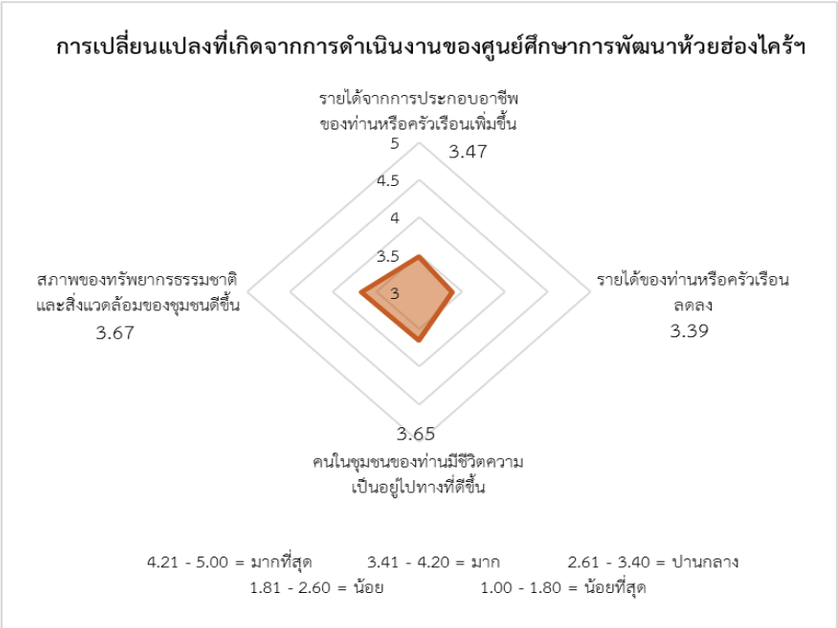

3.5) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จากการศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม ร้อยละ 4.47 โดยการได้เข้ามาใช้บริการหรือได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.57 รองลงมามีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 4.52 เท่ากัน คือการได้เข้ามาเรียนรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในการเป็นสถานที่เรียนรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีส่วนช่วยพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 4.25 รายละเอียดดังตารางที่ 17 และภาพที่ 9

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1) การได้เข้ามาใช้บริการหรือได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	4.57	มากที่สุด
2) การได้เข้ามาเรียนรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	4.52	มากที่สุด
3) การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในการมีส่วนช่วยพัฒนาชุมชนของท่าน	4.25	มากที่สุด
4) การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในการเป็นสถานที่เรียนรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ	4.52	มากที่สุด
รวม	**4.47**	**มากที่สุด**

ภาพที่ 9 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

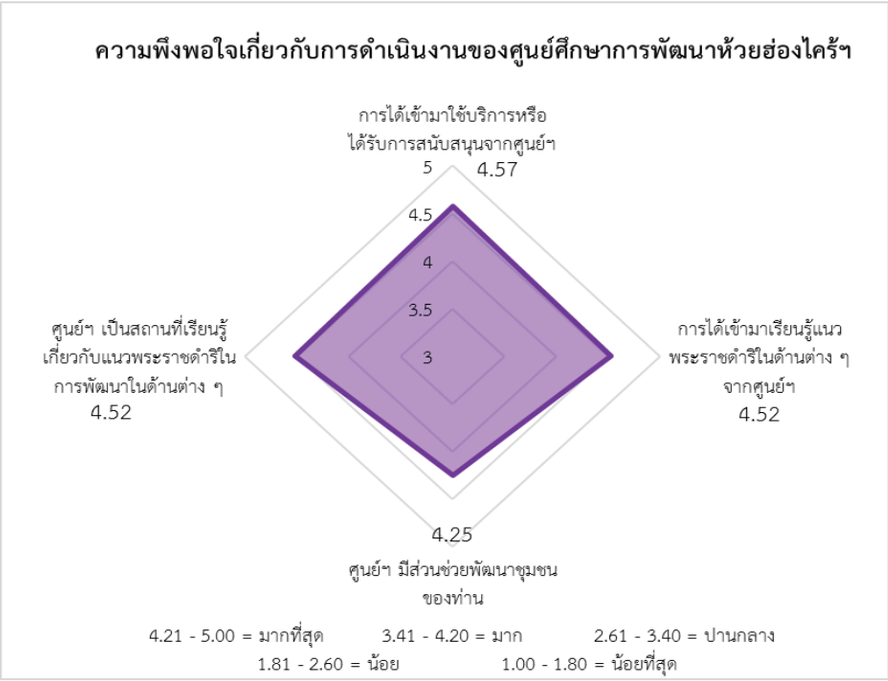

จากการศึกษาข้อเสนอแนะพบว่า ผู้ตอบคำถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 86 ไม่มีข้อเสนอแนะ โดยผู้ตอบ ร้อยละ 14 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ขยายผลในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากชุมชนขาดองค์ความรู้ด้านงานพระราชดำริและยังไม่มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาฯ ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ช่วยเหลือเกษตรกรเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพกิจกรรมทางการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ช่วยสร้างรายได้สร้างอาชีพให้เกษตรกร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ความรู้เพิ่มขึ้นมาก ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้นักศึกษาทราบ การช่วยเหลือเกษตรกรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีน้อย ควรให้ความช่วยเหลือมากกว่านี้ อยากให้สนับสนุนโครงการนี้ไปเรื่อย ๆ อยากให้จัดทำสื่อให้ความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ ส่งเสริมปัจจัยและความรู้ให้กับเครือข่ายขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อยากให้ขยายผลไปครัวเรือนอื่น ๆ เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีอาชีพเสริม ลดรายจ่ายการติดตามประเมินผลดีอยู่แล้วและทำให้ความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร อยากให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในด้านการฝึกอบรม เพราะคนมีอายุไม่มีสมาร์โฟน ใช้ไม่เป็นเข้าไม่ถึงการอบรมออนไลน์และควรมีหนังสือแจ้งผู้นำหมู่บ้านหรือเสียงตามสาย ต้องการให้ศูนย์หาตลาดให้เกษตรกร อยากให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรทุกปี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ชาวบ้านมีอาชีพหลากหลาย และต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ขยายองค์ความรู้และเป็นที่ศึกษาเรียนรู้ต่อไป รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ข้อเสนอแนะของประชาชนในการดำเนินงานโครงการฯ

ข้อเสนอแนะของประชาชนในการดำเนินงานโครงการฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีข้อเสนอแนะ	86	86
มีข้อเสนอแนะ	14	14
ได้แก่ :	1	1
1. ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ขยายผลในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากชุมชนขาดองค์ความรู้ด้านงานพระราชดำริและยังไม่มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาฯ		
2. ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ช่วยเหลือเกษตรกรเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพกิจกรรมทางการเกษตร	1	1
3. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ช่วยสร้างรายได้สร้างอาชีพให้เกษตรกร	1	1
4. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ความรู้เพิ่มขึ้นมาก	1	1
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้นักศึกษาทราบ	1	1
6. การช่วยเหลือเกษตรกรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีน้อย ควรให้ความช่วยเหลือมากกว่านี้	1	1
7. อยากให้สนับสนุนโครงการนี้ไปเรื่อย ๆ	1	1
8. จัดทำสื่อให้ความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ ส่งเสริมปัจจัยและความรู้ให้กับเครือข่ายขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	1	1
9. อยากให้ขยายผลไปครัวเรือนอื่น ๆ เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีอาชีพเสริม ลดรายจ่าย	1	1
10. การติดตามประเมินผลดีอยู่แล้วและทำให้ความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร	1	1
11. อยากให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในด้านการฝึกอบรม เพราะคนมีอายุไม่มีสมาร์โฟน ใช้ไม่เป็นเข้าไม่ถึงการอบรมออนไลน์และควรมีหนังสือแจ้งผู้นำหมู่บ้านหรือเสียงตามสาย	1	1
12. ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรทุกปี	1	1
13. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ชาวบ้านมีอาชีพหลากหลาย ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ขยายองค์ความรู้และเป็นที่ศึกษาเรียนรู้ต่อไป	1	1
14. ต้องการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ หาตลาดให้เกษตรกร	1	1

บทที่ 4
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

(1) สรุปผลการศึกษาตามแนวทางและวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

การศึกษาครั้งนี้รวบรวมจากรายงานประจำปีของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ระหว่างปี 2560-2564 พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย การขยายผล เป็นไปตามภารกิจหลักของศูนย์ศึกษาฯ โดยมีเป้าหมายในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การจัดหาน้ำสำหรับกิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ฯ การศึกษา วิจัย ทดลอง เกี่ยวกับรูปแบบฝายชะลอน้ำประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างความชุ่มชื้น สามารถเป็นต้นแบบนำไปปรับใช้ตามภูมิสังคม ดำเนินการสาธิตการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ประมง เพื่อเป็นต้นแบบและขยายผลไปสู่ประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาฯ และแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้

(2) สรุปผลการศึกษาจากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจในการสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ผู้รับประโยชน์จากโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 100 ชุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 51- 60 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบันเฉลี่ย 5 คน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 36 ปี สถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

การประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่ร้อยละ 41ประกอบอาชีพเกษตร รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้าง ในส่วนของอาชีพรอง ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และอาชีพเกษตร สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบประเมินผลส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและมีอาชีพรอง โดยอาชีพรองมีความแตกต่างกันไปทั้งในภาคการเกษตร รับจ้าง และธุรกิจ

สถานะบ้านพักอาศัย

ด้านสถานะบ้านพักอาศัย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 87 อาศัยอยู่ในบ้านพักของตนเอง หรือของสมาชิกในครอบครัว สรุปได้ว่าส่วนใหญ่มีความมั่นคงในเรื่องที่อยู่อาศัย

สถานะที่ดินทำกิน

ด้านสถานะที่ดินทำกิน มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เฉลี่ยจำนวน 6,400 ตารางวา รองลงมาเช่าผู้อื่นเฉลี่ยจำนวน 8,000 ตารางวา สรุปได้ว่าส่วนใหญ่มีความมั่นคงในเรื่องพื้นที่ทำกินโดยขนาดการถือครองทั้งของตนเองและเช่ามีขนาดตั้งแต่ 15 - 20 ไร่

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ในส่วนชื่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มสตรี กลุ่มจัดการป่าไม้ และกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มหมอดินอาสา และกลุ่มถั่วเหลือง สรุปได้ว่าการเป็นเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ นับผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในชุมชนโดยการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และ

เป็นเครือข่าย ซึ่งหากมีการพัฒนาให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง สร้างอำนาจการต่อรอง เช่นการกำหนดราคาสินค้าเกษตรผ่านกลุ่มต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะเป็นช่องทางที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

การมีตำแหน่งในชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน โดยผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชนได้แก่ กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ที่ปรึกษากฎหมายชุมชน เป็นต้น

รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

ในรอบปีที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้รวมเฉลี่ย 168,368.31 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี และมีรายได้สูงสุด 800,000 บาทต่อปี ในส่วนของรายจ่ายรวมเฉลี่ยคือ 127,270.72 บาทต่อปี โดยมีรายจ่ายต่ำสุด 8,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายสูงสุด 500,000 บาทต่อปี อนึ่ง รายได้รวมหลังหักรายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า รายได้รวมเฉลี่ย คือ 41,097.59 บาทต่อปี โดยมีรายได้รวมเฉลี่ยหลังหักรายจ่ายต่ำสุด 2,000 บาทต่อปี และมีรายได้รวมเฉลี่ยหลังหักรายจ่ายสูงสุด 300,000 บาทต่อปี เห็นได้ว่ารายได้และรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกันมาก และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ต่อเดือนของประเทศ ของภาคเหนือ ของจังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับ (จากค่าสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2564)

(3) การรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

จากการศึกษาข้อมูลการรับรู้และใช้บริการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ซึ่งประกอบด้วย คำถาม 4 ข้อ ได้แก่ 1) การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 2) การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ 3) รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และ 4) ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1) การติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยติดต่อหรือรับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยจำนวนครั้งของการติดต่อหรือรับบริการเท่ากับ 2 - 5 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักและได้รับการบริการจากศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ฯ

3.2) การได้รับบริการจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในด้านต่าง ๆ

การได้รับการบริการได้แก่ รับอบรม ได้รับปัจจัยการผลิต การเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน รับคำปรึกษาหรือแนะนำความรู้ การเป็นเครือข่ายขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ เห็นได้ว่าการให้องค์ความรู้เป็นงานบริการหลักของศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ฯ ดังนั้นจึงต้องมีการคัดเลือกองค์ความรู้และวิธีการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละกลุ่ม

3.3) รูปแบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ส่วนใหญ่ติดต่อผ่านทางเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ รองลงมาเดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง โทรศัพท์ สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซด์ ไลน์ ติดต่อผ่านตัวแทนชุมชน ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสื่อสารผ่านบุคลากรของศูนย์ห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นวิธีหลัก ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและการสื่อสารเป็นประเด็นที่สามารถยกระดับการให้บริการได้

3.4) ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยห่างจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มากกว่า 30 กิโลเมตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ มีการติดต่อหรือได้รับบริการ เช่นการไปเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ได้รับคำปรึกษา รับปัจจัยการผลิตจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

(4) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

4.1) การให้บริการและการอำนวยความสะดวก

ความคิดเห็นในด้านการให้บริการและการอำนวยความสะดวกในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.43 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับแรกเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีการถ่ายทอดความรู้แนวพระราชดำริ อำนวยความสะดวก และให้บริการ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.49 ลำดับที่สองสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเข้าใช้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.45 ลำดับที่สามศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นสถานที่ที่มีการจัดแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้แนวพระราชดำริและมีการให้บริการที่หลากหลายครบวงจร ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.43 และลำดับสุดท้ายมีการให้ความรู้หรือให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.35 การให้บริการ สถานที่ และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการเป็นจุดแข็งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

4.2) การได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

ความคิดเห็นในด้านการได้รับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.26 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับแรกศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นสถานที่แสดงสาธิตตัวอย่างความสำเร็จตามแนวพระราชดำริได้เหมาะสมและครบถ้วน อยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 4.52 ลำดับที่สองการได้รับความรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการ อยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 4.42 ลำดับที่สามมีการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 4.19 และลำดับสุดท้าย การสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอด หรือสอนให้กับผู้สนใจ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.91 ซึ่งเห็นได้ว่าการสาธิต การฝึกอบรม การขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ผลดี สามารถนำไป ใช้ประโยชน์ได้จริง หากพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มีทักษะการถ่ายทอด กลุ่มเหล่านี้จะสามารถเป็นวิทยากรตัวคูณและเผยแพร่แนวพระราชดำริ ผลสำเร็จของศูนย์ฯ ให้ขยายวงกว้างขวางต่อไป

4.3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ความคิดเห็นในด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 3.55 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับแรกศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้มีส่วนช่วยทำให้สภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.67 ลำดับที่สอง ได้มีส่วนช่วยทำให้คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ไปทางที่ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.65 ลำดับที่สามความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.47 และลำดับสุดท้าย ความรู้ที่ได้รับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และทำให้รายจ่ายมีการเปลี่ยนแปลงลดลง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.39 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อบุคคล ครอบครัว สิ่งแวดล้อม เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

4.4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.47 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับแรก การได้เข้ามาใช้บริการหรือได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 4.57 ลำดับที่สองการได้เข้ามาเรียนรู้แนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฮ่องไคร้ฯ และการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในการเป็นสถานที่เรียนรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.52 และลำดับสุดท้ายการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีส่วนช่วยพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 4.25 ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับสูงทุกประเด็นคำถาม ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ควรธำรงไว้และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะของประชาชน

จากการศึกษาข้อเสนอแนะมีผู้ตอบแบบสอบให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ต้องการให้ศูนย์ฯ ขยายผลในชุมชนให้มากขึ้นเนื่องจากชุมชนขาดองค์ความรู้ด้านงานพระราชดำริและยังไม่มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาฯ ต้องการให้ศูนย์ฯ ช่วยเหลือเกษตรกรเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพกิจกรรมทางการเกษตร ศูนย์ฯ ช่วยสร้างรายได้สร้างอาชีพให้เกษตรกร ศูนย์ฯ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้นักศึกษาทราบ การช่วยเหลือเกษตรกรของศูนย์ฯ มีน้อย ควรให้ความช่วยเหลือมากกว่านี้ อยากให้จัดทำสื่อให้ความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ ส่งเสริมปัจจัยและความรู้ให้กับเครือข่ายขยายผลศูนย์ฯ อยากให้ขยายผลไปครัวเรือนอื่น ๆ เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอาชีพเสริม ลดรายจ่าย การติดตามประเมินผลดีอยู่แล้วและทำให้ความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร อยากให้ศูนย์ฯ เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในด้านการฝึกอบรม เพราะคนมีอายุไม่มีสมาร์ทโฟน ใช้ไม่เป็น เข้าไม่ถึงการอบรมออนไลน์ และควรมีหนังสือแจ้งผู้นำหมู่บ้านหรือเสียงตามสาย ต้องการให้ศูนย์ฯ หาตลาดให้เกษตรกร อยากให้ศูนย์ฯ ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรทุกปี ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ชาวบ้านมีอาชีพหลากหลาย และต้องการให้ศูนย์ฯ ขยายองค์ความรู้และเป็นที่ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

(2) ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

2.1) แผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระยะต่อไป ควรเพิ่มแนวทางช่วยเหลือราษฎรโดยเน้นเพิ่มศักยภาพเกษตรกร อาทิเช่น ส่งเสริมและยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องความต้องการของตลาด เช่น สินค้าอินทรีย์ซึ่งมีมูลค่าสูง และการเพิ่มรายได้เสริมให้ราษฎรหลังจากทำการเกษตรซึ่งโดยให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย เช่น หมู่บ้านรอบศูนย์

2.2) ควรมีการรวบรวมและติดตามข้อมูลการเข้ามาศึกษาดูงานของเกษตรกรในศูนย์ฯ เกษตรกรสามารถนำกลับไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง และมีการต่อยอดขยายผลได้อีกหรือไม่อย่างไร

2.3) วางแผนการขยายผลให้เหมาะสม รองรับผู้ต้องการรับบริการที่มีจำนวนมาก รวมถึงการผลิตสื่อการฝึกอบรมออนไลน์เพื่อสามารถขยายผลได้อย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุซึ่งไม่ใช้เทคโนโลยีไม่คล่องแคล่ว

2.4) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เป็นเครือข่ายเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพึ่งตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ร่วมกัน และสร้างอำนาจการต่อรองให้สินค้าเกษตร

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559) **แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559) **สรุปรายงานการประเมินผลแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2555 - 2559.** กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิซซิ่ง จำกัด (มหาชน)

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2542) **ประวัติศาสตร์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระร**าชดำริ. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิซซิ่ง จำกัด (มหาชน)

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559) **ชีวิตที่เริ่มต้นจากศูนย์** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2561) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2562) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2563) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2564) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2565) **รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

ภาคผนวก

แบบสอบถามผู้ได้รับประโยชน์จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ
(สำหรับประชาชน/เกษตรกร/ผู้มาใช้บริการ)
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้สำนักงานคณะกรรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริในด้านต่าง ๆ และการดำเนินงานตามแผนแม่บทของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โดย กองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.

QR code ดาวน์โหลด

https://bit.ly/40pSu5a

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายปวัตร์ นวะมะรัตน	เลขาธิการ กปร.
2. นายหทัย วสุนันต์	รองเลขาธิการ กปร.

ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนและประสานการดำเนินงานในพื้นที่

1. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. เจ้าหน้าที่กองประสานงานโครงการพื้นที่ 3 สำนักงาน กปร.

ผู้ร่วมดำเนินการรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล

1. นางศิริลักษณ์ ทัสนารมย์	ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล
2. นายวัชระ หัศภาค	ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ 1
3. นางสาวกาญจนา กำเนิดพันธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ 11
4. นางสาวจุไรรัตน์ อินทร์โต	ผู้อำนวยการกลุ่มติดตาม
5. นางสาวณัฐดา ศุภสินธุ์	ผู้อำนวยการกลุ่มประเมินผล
6. นายวาณิชย์ พฤติพงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
7. นางณัฐกิตติ์ วินิชสำเภาทิพย์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
8. นางสาวแสงเพ็ญ คุณภัทรสกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
9. นางสาวทัศพร กาญจนเรขา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
10. นายปราชญ์ เศรษฐพานิช	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
11. นางสาวประทีป ศรีคำ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
12. นายวีรพงษ์ กำแพงทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
13. นางสาวโสภา ไทยส่วย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
14. นางสาวญาณิศา ณ มหาไชย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
15. นางสาวเบญจพร บุญคำภา	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

www.rdpb.go.th
RDPBProject
สำนักงาน กปร.
Rdpb.eva@gmail.com
๐๒-๔๔๗๘๕๐๐ ต่อ ๒๒๙
๐๒-๔๔๗๘๕๖๒